

Tartu Universitet
Fakultetet for Kunst og Humaniora
Institut for fremmedsprog og kulturer
Afdeling for skandinavistik
(Dansk sprog og litteratur)

HVAD FANDEN SKER DER MED BANDEORD?

En undersøgelse af bandeord i Jakob Ejersbos roman ”Nordkraft” og dens oversættelse

Bachelorprojekt

Minna Salmistu

Vejleder: Krõõt Kaljusto-Munck

Tartu

2023

INDHOLD

1.	INDLEDNING.....	4
2.	METODE OG MATERIALE	6
2.1.	Forfatteren Jakob Ejersbo.....	7
2.2.	”Nordkraft”.....	7
3.	TEORI.....	9
3.1.	Definition og historie af bandeord.....	9
3.2.	Forskellige typer af bandeord – bandeord, vulgære ord, skældsord og eufemismer.....	13
3.3.	Sgu – en ambivalent spiller	14
3.4.	Opdeling af bandeord på dansk og estisk.....	15
3.5.	Bandeordenes funktion og styrke	16
3.6.	Oversættelse af bandeord	16
4.	ANALYSE.....	19
4.1.	Bandeordenes typer i teksten.....	19
4.1.1	Vulgære ord.....	19
4.1.2	Skældsord.....	21
4.1.3	Svovlinger, forbandelser og eder	22
4.1.4	Eufemismer og omskrivninger.....	23
4.2.	Hvad sker der med bandeord?	24
4.3.	Statistikken over bandeord i originaltekst.....	31
4.4.	Statistikken over bandeord i oversættelse	32
5.	KONKLUSION	34
6.	RESÜMEE	36
7.	LITTERATUR.....	38
8.	KORPUS.....	39

FORKORTELSER

Jeg bruger forskellige ordbøger og sprogkorporer i min opgave, de fleste online, så derfor skal følgende forkortelser anvendes:

1. DDO - "Den danske ordbog"
2. EKSS - "Eesti keele seletav sõnaraamat"
3. KDK - "KorpusDK"
4. SYS - "Sünonüümisõnastik"
5. EESS - "Slängisõnaraamat"

1. INDLEDNING

Jeg har beskæftiget mig med oversættelse af skønlitteratur siden 2012 og efter min opfattelse er det altid de specielle præg i sproget som kan gøre oversættelsen udfordrende. Det kan være nogle særlige udtryk eller metaforer, hvor det kan være vanskeligt at finde det rette synonym og det samme gælder for bandeord og vulgære ytringer. Det som er fornærmende og tabubelagt i et sprog, behøver ikke at bære det samme vægt i et andet sprog. Her er det vigtigt for oversætteren at undgå ord for ord oversættelse, tænke på meningen og kraften som udtrykket indeholder og derfra finde det rigtige begreb i måltæksten.

I den traditionelle opfattelse af oversættelse skal oversætteren være ærlig mod originalteksten. Det er et idealbillede, at teksten ikke ændres på nogen måde, men alligevel laver oversættere bevidst ændringer i teksten eller påvirker oversættelsen ubevidst. Det kan skyldes deres personlige meninger, hvad de regner som god smag, deres ordforråd osv. Udover det kan ændringerne i teksten være påvirket af den politiske, sociale eller kulturelle ideologi, som eksisterer på tiden hvor oversættelsen udkommer.

Denne opgave undersøger oversættelse af bandeord fra dansk til estisk. Jeg har valgt at skrive min afhandling om oversættelse af bandeord, fordi jeg synes at det er noget af det sværeste at ramme rigtigt i en oversættelse. Bandeord er spændende, fordi de gør vores sprog saftigere og kraftigere. Bandeord bruges for at udtrykke holdninger og meninger, de bruges for at vise emotioner. Første gang jeg tænkte på oversættelse af bandeord var under arbejdet med Jussi Adler-Olsens ”Marco effekten”, som udkom i Estland i 2018. Efter at have læst de øvrige bøger i serien samt deres originale udgaver, lagde jeg mærke til at der var en del bandeord som forsvandt i oversættelsen. Nogle år senere havde jeg mulighed for at oversætte Tonny Gulløvs vikingesaga ”1000-årsriget”, som også indeholdt en del eder og bandeord. Udfordringen med at oversætte dem til estisk kom an på deres meningsfelt og mit ordforråd og personlig smag som oversætter. Selv ville jeg have valgt bandeord som er knyttet til tro og som anvendes oftest på estisk (Erelt&Punttila 2002), men med tanke på vikingehistorien og deres kamp mod kristendom, var det et utænkelig valg. Der måtte jeg finde andre alternativer som fik mig at tænke på oversættelse af bandeord og hvordan det foregår.

Først vil jeg danne et overblik over de danske og estiske bandeord. Jeg vil kigge nærmere på definitionen og historien af bandeord og opdeling i forskellige kategorier på dansk og estisk. Jeg blev inspireret af den finske sprogforsker Minna Hjort som havde undersøgt finske oversætteres holdning til oversættelse af bandeord og min egen erfaring med oversættelser til at ville undersøge nærmere

nogle hypoteser jeg vil have bekræftet eller afkræftet:

1. Bandeord forsvinder i målteksten
2. Sætningernes kraft svækker i oversættelsen

Jeg bruger Jakob Ejersbos roman "Nordkraft" (2002), som er oversat af Kai-Mai Aja i 2006, for at lave et sprogkorpus, som jeg kan basere min undersøgelse på. Opgaven handler om bandeord i kun en bog, derfor er undersøgelsen og analysen begrænset, men kan forhåbentlig give et overblik over hvordan bandeord bruges og hvilke begreber kan bruges i oversættelsen.

2. METODE OG MATERIALE

Analysemetoden er kvalitativ og kommer frem fra resultaterne fra de samlede eksempler. Jeg vil sammenligne den danske originaltekst med den estiske oversættelse og kigge på om bandeord i den danske og estiske tekst er bevarede, ændrede eller forsvundet. Målet med afhandlingen er at undersøge nærmere bandeord og oversættelsesmuligheder, for at blive mere opmærksom på det i fremtiden.

Undersøgelsen baserer på den første del af bogen, som består af 150 sider, fordi forfatteren bruger bandeord og vulgarismer flittigt, hvorimod i de to andre dele mindskes antallet af bandeord betydeligt. Bandeord bruges oftest i dialog eller indre monolog hvor hovedpersonen Maria beskriver sine følelser og tanker. Ved indsamlingen af eksemplerne har jeg gået ud fra dansk sprogforsker Marianne Rathjes definition af bandeord, som hun opgiver i sin artikel ”*Fuck, fandme og for pokker. Danske bandeord i tre generationers talesprog*” (2011: 87): ”Bandeord er ord der refererer til noget der er tabu i den kultur sproget bruges i, de skal ikke forstås bogstaveligt, og de bruges til at udtrykke følelser og holdninger, men de bruges ikke om (andre) personer.” Det betyder at fornærmelser er udelukket og opgaven fokuserer på bandeord i deres rolle som emotionsladede udtryk. I analysen vil jeg kigge på bandeordenes typer i teksten og hvorvidt de bliver i deres semantiske grupper i oversættelsen, fx om religiøse bandeord bliver oversat med religiøse bandeord – *fanden* til *kurat*, *Gud* til *jumal* osv. Jeg vil også kigge på forskellige typer af bandeord, som forbandelser, svovlinger, eder, eufemismer og omskrivninger.

Jeg har valgt at bruge Jakob Ejersbos ikoniske roman ”Nordkraft” som udkom i 2002 som teksten som jeg kan finde de danske bandeord fra. Romanen blev forfatterens litterære gennembrud efter at han havde debuteret med brevromanen ”Fuga” i 1998. ”Nordkraft” blev filmatiseret i 2005 af Ole Christian Madsen hvor den vandt priser for blandt andet den bedste lyd design, den bedste make-up og den bedste produktion. Thure Lindhardt blev prist for sin rolle som misbrugeren Steso. I foråret 2023 er romanen blevet til en forestilling på Aalborg Teater med et ungt team af kunstnere og nyskrevet musik. Jeg har valgt bogen på grund af forfatterens meget farverige sprog, som han har ikke censureret. Bandeord, vulgære udtryk og slang er skrevet op som det høres hos unge mennesker og der er ikke noget der skal skjules. De næste afsnit giver et kort overblik over forfatteren og romanen.

2.1. Forfatteren Jakob Ejersbo

Ifølge forfatterweb.dk blev Jakob Ejersbo født i Rødovre i 1968. I ungdommen rejste han flere gange til Tanzania med familien hvor han gik i skole og kom tilbage til Danmark i slutningen af 80'erne. Efter at blive færdig med sin HF-eksamen forsøgte han forgæves at komme ind på forskellige universitetsuddannelser i Aalborg. Da det ikke lykkedes, kom han ind på Danmarks Journalisthøjskole i Århus og blev færdig med uddannelsen i 1995. Han debuterede med romanen "Fuga" i 1998, derefter fulgte novellesamlingen "Superego" i 2000 og det store gennembrud kom med romanen "Nordkraft" i 2002. Forfatterens senere værk udkom posthumt da han fik diagnose om ondartet kræft i spiserøret i 2007 og døde ti måneder senere i 2008. Bogforlag Gyldendal arbejdede videre med hans manuskript og i 2009 udkom Jakob Ejersbos trilogi om hans tid i Afrika – "Eksil", "Revolution" og "Liberty".

2.2. "Nordkraft"

"Nordkraft" fortæller om unge mennesker i Aalborg som lever på kanten af samfundet. Bogen er delt op i tre kapitler som fortæller hver sin historie fra forskellige synsvinkler af personer som på en eller anden måde er knyttet til hinanden. Fortællingen afspiller sig i et by- og narkotikamiljø med unge mennesker med deres tanker og følelser som udgangspunkt. Efter min mening opleves bogen som tre forskellige bøger, fordi historier har hver deres protagonist, hvor i den tredje er protagonisten anonym. Forfatteren har skabt et unikt miljø og udgangspunkt i alle historier – den første del beskriver forholdet mellem Maria og hendes kæreste Asger, som er pusher, den anden del er en kærlighedshistorie mellem en maskinarbejder Allan og Maja, den tredje afspiller sig på Stesos begravelse hvor hans venner og bekendte mødes og mindes deres ungdomstid.

Den første del fortælles gennem Marias øjne, hun er ung, rastløs, har et anspændt forhold til sin mor og bor sammen med en pusher. Meget af fortællingen afspiller sig i deres lejlighed, forskellige barer eller ude på gaderne, for eksempel i København hvor Maria køber ind hashish i Christiania sammen med Hossein, deres ven og "kollega". Maria er træt af hendes forhold til storryger Asger, og forelsker sig i stedet i Hossein, som behandler hende godt. Fortællingen er ganske vulgær og har flere groteske scener, der er mange dialoger som indeholder slang og forbandelser. Desuden spiller narkotika en stor rolle i hverdagslivet. Det er på grund af de unges sprog jeg har valgt at bruge den første del af bogen som basis for min analyse og alle mine samlede eksempler stammer derfra.

Den anden del er en kærlighedshistorie mellem mekaniker Allan og Maja. Allan har været blandet ind i narkotikahandlen i Aalborg og efter at politiet fik fat i hans kammerat Alex fik han job på havet som mekaniker for at komme væk fra det kriminelle liv. Efter nogle år og en stor ulykke kommer han vansiret tilbage til hjemmebyen og vil leve et normalt liv. Han finder det svært at undgå sin gamle ven som insisterer at Allan skal arbejde for ham. Samtidigt møder han en pige som han forelsker sig i og det giver ham styrken til at undgå det gamle liv og starte om på nyt. Fortællingen skiller mellem Allans minder fra skibet inden ulykken og nutiden. Sprogæssigt findes der mere indre monolog og færre dialoger, der bandes ikke meget og derfor er det mindre interessant for min undersøgelse.

Den tredje del samler personer, som læseren har mødt tidligere i mindre roller. Vennekredsen samler sig på Stesos begravelse, som har haft en rolle som den største eksperimenterer og misbruger i bogen. Han er intelligent og sjov og skingrende skør, han bliver ved med at dukke op i forskellige scener og har altid noget smart og vittigt at sige. Han ved selv at han er den værste misbruger af dem, men har valgt at tage den rolle og han søger hele tiden efter den største *high*. Til sidst har han gået over på heroin og overdoser i sine forældres hjem. Hans venner og skolekammerater samler på begravelsen, hvor de minder ham og scener fra deres ungdomstid. De har alle haft et forhold til narkotika, for det meste marihuana men også amfetamin, kokain og de andre ”hårde” droger. Nu er de kommet videre med deres liv, har lagt det bag sig, men der er fortsat noget der gnaver, en utilfredshed, en vis målløshed.

3. TEORI

3.1. Definition og historie af bandeord

Inden jeg går i gang med min problemstilling og analyse giver jeg et overblik over bandeordenes definition og opdeling. Hvad betyder bandeord? Den Danske Ordbog giver følgende definition:

Bandeord – ord som bruges for at udtrykke en stærk følelse, og som normalt betegner noget tabubelagt eller helligt og derfor af mange anses for upassende eller stødende sprogbrug fx *satans*, *fandeme*, *kraftedeme* og *sgu*.

Tilsvarende definition ifølge EKSS i min oversættelse:

Vandesõna – väljendust tugevdav viisakasse keelepruuki mitte kuuluv sõna, kirumissõna, vandumissõna. – Ordet, som ikke hører til det høflige sprog og forstærker ytringen, svovleord, bandeord.

De første skrevne bandeord, som kan regnes som sådan, stammer fra oldtids Egypten, hvor de findes på en stele (flad sten der står som grav-, minde- eller grænsesten, ofte forsynet med indskrift eller relief – DDO) fra Ramses II regeringstid (1198-1166 BC). Indskriften beskriver ofringen, som en lokal embedsmand med navet Harentbia fremlægger daglig til ære for sin døde far. Ofringen skal foregå evigt og guden Amon-Res vrede nedkaldes på den som fejler at gøre det, samt truer indskriften at hvis ofringen ikke sker ”skal æslet parre sig med manden, manden parre sig med æslet, hans kone skal parre sig med hans børn” (Ljung, 2011: 45, min oversættelse). Det lyder som en alvorlig trussel, og man kan forestille sig at sådan sprogbrug var ikke uhørt i dagligdagen, men er det første eksempel på hvor det blev skrevet ned og har overlevet årtusinder for at nutidens forskere kunne afkode det. Men det var ikke kun ægyptere som svovlede, det gjorde også jøder og eksempler på det findes i Det Gamle Testamente, hvor Guden giver lov til mennesker at sværge på hans navn, som var vigtigt for at fremtone at ens ord var sandheden, men gør det tydeligt at det ikke skal gøres forgæves – ”Du må ikke bruge Herren din Guds navn til løgn, for Herren vil aldrig lade den ustraffet, der bruger hans navn til løgn.” (Den Store Danske) Det udsagn har påvirket mange europæiske sprog, men har ikke stoppet folk at bande med Gudens navn, derimod er det blevet brugt som en forstærker i talesprog, som fx på engelsk *Where in God's name/in the name of God did you put it?*, på svensk *Var i Herrans namn har du lagt den?*, på tysk *in Gottens Namen*, på fransk *Nom de Dieu!* (Ljungs eksempler 2011: 49), på estisk *Jumal küll!*, på dansk *for guds skyld*. Det spredte vidt i middelalderen, men for at undgå straffer, forvandlede bandeord tit til eufemismer eller omskrivninger.

Skriftlige kilder fra det gamle Romerrige og Grækenland viser flittig sværgen på gudernes navn, men de mest interessante kilder kommer fra byen Pompeji i form af graffiti, som beviser at ”forråd af bandeord i klassisk latin var på ingen måde ringere end det, som vi finder i de europæiske sprog i dag.” (Ljung 2011: 51, min oversættelse) Melissa Mohr (2013: 21) giver et eksempel på det:

*Here I bugger Rufus, dear to... :
despair, you girls.
Arrogant cunt, farewell!*

Hun forklarer at manden, som skrev teksten, siger farvel til pigerne og skal fra nu af have seksuelt forhold kun med mænd, fordi en kvinde, han referer til som *cunt*, har under ukendte årsager ledt ham til det. Det kan lyde mærkeligt i vores kultur, men de gamle romere skilte ikke mellem homo- og heteroseksuelle mennesker, vigtigere var, hvorvidt man var aktiv eller passiv i sine seksuelle forhold, hvor manden var generelt aktiv og kvinden passiv. Det var ikke tabu at mænd havde sex med andre mænd eller drenge, men det var vigtigt at være den aktive del i forholdet. Romerne havde kun nedsættende ord for mænd, som lod sig penetrere, hvor de beskrives som meget feminine eller meget passive (Mohr 2013). De værste vulgarismer for romere var ord, som handlede om oral-genitale kontakt – *cunnilingus* og *fellatio* – fordi oralsex forurenedede munden, den helligste del af kroppen. Andre eksempler fra Pompeji indeholder verbet *futuo* (at have sex), men i romernes kontekst havde ordet en mere positiv ladning og var ikke brugt så aggressivt som det engelske *fuck*. Hvis man ville fornærme nogen, så anvendes højst sandsynligt verbet *irrumare* – ”to penetrate the mouth”, hvor den indeholder maskuliniteten, magten og truslen om at forcere sig på nogen. Nedenunder eksempler med *futuo* fra et bordel i Pompeji, samt en rosende indskrivning fandt ved entrén af et hus:

Hic ego cum veni futui / deinde redei domi – ”I came here and fucked, then went home.”

Fortunate, animula dulcis, perfututor. Scribit qui novit – “Fortunatus, you sweet soul, you total fucker. Written by one who knows.” (Mohr 2013: 25)

Som eksemplerne viser, har bandeord og mennesker eksisteret sammen længe og der er grund til det. Man bander for at nedkalde noget ondt til en anden person, en ting eller sig selv, man bander for at lindre smerte, for at blive af med negative følelser, men også for at undertone noget positivt eller rose nogen. Det er en form af frigørelse.

Som ovennævnte definitioner hentyder, er bandeord knyttet til tabuer. Ordet *taboo* kommer oprindeligt fra Tonga, hvor det betød hellige steder for præster, høvdinger og guder. James Cook lånte ordet til engelsk i 1777 i hans bog ”Voyage to the Pacific Ocean”, hvorefter det spredte vidt i engelsk med betydning af noget som er forbudt. I løbet af århundrederne har meningen ændrets til ”stødende” eller ”meget uhøflig” (Ljung 2011). Kulturer har forskellige områder som regnes til tabu og det som har været tabu i fortiden, behøver ikke at være det nu eller omvendt. Babič og Vooglaid (2019) skriver at de estiske folkloresamlinger og dialektkorporer viser tydeligt at det ikke har været tabu at tale om ekskrementer eller kønsdele. Snarere har disse ord båret kraft som kan også høres fra den estiske synonym for bandeord – *vägisõna* – som har ifølge EKSS to definitioner:

Vägisõna –

1. vandesõna, sõimusõna. *Ropp, räige vägisõna. [...] Laskis lendu vägisõnu, nagu saatan, sitavares, litsinahk, kuradile. [...] – bande- eller skældsord (min oversættelse)*
2. nõidumissõna, manasõna. *Teadja ütles haiguse peletamiseks vägisõnu. – ord for spådom eller troldom (min oversættelse)*

Et lignende begreb findes på dansk med følgende definition fra DDO:

Kraftudtryk – udtryk der indeholder fx forbandelse, bandeord eller tabuord, og som bruges forstærkende eller som udråb for at udtrykke vrede, ærgrelse, foragt eller anden følelse.

Definition 2 på det estiske *vägisõna* hentyder til fortryllelse, som på nogen måde er også det man vil opnå med at bande eller skælde nogen ud. Man ønsker at blive af med noget, for eksempel sin smerte eller en person, som man ikke kan lide, ved at sende dem til helvede, til satan, i røven, til skoven – et sted, hvorfra de ikke kan finde vejen tilbage. Dermed bruges forbandelser og eder ikke kun for at frastøde nogen, de behøver ikke at være rettet mod nogen eller noget, de kan bruges for at befri sig af vrede, man kan også bande indvendigt (Babič&Vooglaid 2019).

Men hvad menes der med at bande? Mange sprogforskere hvis artikler jeg anvender i afhandlingen, har baseret deres forskning på Magnus Ljungs definition af at bande:

1. Swearing is the use of utterances containing **taboo** words.
2. The taboo words are used with **non-literal** meaning.
3. Many utterances that constitute swearing are subject to severe lexical, phrasal and syntactic constraints which suggest that most swearing qualifies as **formulaic language**.

4. Swearing is **emotive** language: its main function is to reflect, or seem to reflect, the speaker's feelings and attitudes. (Ljung 2011: 4)

Udover brugen af tabuord i at bande skal det forstås at tabuord mister deres bogstavelige mening, fx *lort* mister sin betydning som ekskrement, og henviser i stedet for til noget som er meget dårligt. Følelsen som ordet bærer kan genkendes i den overførte mening – lort er noget man ikke vil røre med, det lugter elendigt, det er noget som man helst ikke vil have i sin stue – alle tanker og følelser der vækkes når man forestiller sig lort, overføres til dets mening i situationen det bruges som et bandeord.

Som Ljung (ibid.) formulerer, er det at bande en form for emotionelt sprog. Bandeord bruges i mange sprog oftest i form af irritation-, smerte- eller overraskelsesudråb, som indeholder forstærkende kraftudtryk (Babič&Vooglaid 2019). Ljung giver tre kategorier på deres konstruktioner, men mener, at listen er utilstrækkelig:

1. **Interjections** generally express surprise, pain, fear, anger, disappointment and even joy as for instance in *Satans!*, *Gud!*, *Fandens!*, *Pis!*
2. **Emphasizers** like *fanden, i helvede* are used as pure emphasizees after interrogative WH-words as in *Hvad I helvede er der med dig? Hvorfor fanden har du ikke gjort noget?*
3. **Expletive slot fillers** like *skide, fucking, pisse*, etc. may be used with at least three types of meaning: (1) as degree adverbs, for instance in *skide latterlig, pisse irriterende*; (2) as intensifying adjectives as in *skide fjols* and (3) as adjectives of dislike as in *Jeg gider ikke at tale med en skide pusher*. (Ljung 2011: 22, mine eksempler) (words that didn't add anything to the meaning of a sentence)

Som nævnt i begyndelsen af kapitlet har alle sprog sin egen karakter og tabuområder, derfor er det vigtigt at forstå hvordan bandeord klassificeres og om der er forskelle mellem deres brugen på estisk og dansk. Jeg har kigget på to artikler af sprogforskere fra begge lande og deres opdeling af bandeord. Jeg kommer til at forklare bandeord nærmere og giver en oversigt på forskellige formler på dansk og estisk, samt eksemplerne på forskellige typer af bandeord, som forekommer i romanen.

3.2. Forskellige typer af bandeord – bandeord, vulgære ord, skældsord og eufemismer

Følgende kapitel giver et overblik over, hvordan bandeord kategoriseres og hvad er karakteristisk for de forskellige typer bandeord, vulgære ord og skældsord. De har alle sammen tabuet til fælles hvorfra de tager deres affektladede mening. Vulgære ord skal forstås bogstaveligt, hvorimod bandeord har en følelsesmæssig ladning og skal forstås i overført mening (Rathje 2011: 82-86). DDO definerer skældsord som: „nedsættende betegnelse der bruges som fornærmelse eller som udtryk for ringeagt“ og de er rettet mod personer i stedet for ting. Det centrale forskellen er en anden person, som ordet er rettet til – der er en forskel på om man siger ”lort!” eller ”din lort!” (Rathje 2011). Ukvemsord hentes ofte i dyreverdenen, som en ko, en odder, en orm, et svin, en torsk (Lund 2014: 106). Andre ord er knyttet til sygdomme, udseende eller mental kapacitet, som *spasser*, *idiot*, *pikhoved*.

Engelsk-amerikansk antropolog Ashley Montagu (1968) opdeler bandeord til *swearing*, *cursing* og *oaths*. Jørgensen (1978) oversætter dem til *svovlinger*, *forbandelser* og *eder*. At svovle er ”den handling at give følelsen af aggressivitet, der følger på en skuffelse, sprogligt udtryk i ord, der besidder stærke følelsesmæssige ladninger” (Jørgensen 1978: 26). Det betyder at man svovler uden noget bestemt mål, man svovler for at udtrykke smerte, væmmelse, utilfredshed eller vrede. Det kan være „lidt rask mentalhygiejne“ (ibid.), målet er kun at få lettet ens hjerte, få følelserne ud af sig selv. At forbande er „en form for banderi, der er kendetegnet derved, at der påkaldes eller nedkaldes noget ondt over objektet“ (ibid.). Her findes et mål, som kan enten være en person, som man vil udvise sin vrede, skuffelse el. over eller også ens ting som på nogen måde årsager skuffelse – bil som går i stykker, fjernsynskontrol som ikke fungerer, strømper som har hul i – det kan være hvad som helst, men med det „rette“ tidspunkt og situation kan det føles som et stort problem, og da skal det bandes. Eder er „en forbandelse som den talende nedkalder sig selv“. Her tilhører „de evige danske sgu'er“ (ibid.) og andre udtryk, hvor man påkalder de onde magter til sig selv, fx *fanden ta/ gale/ stejle mig*.

En særklasse af bandeord findes i form af eufemismer, som ifølge DDO er: ”forskønnende omskrivning af et ord eller udtryk der har et ubehageligt indhold, eller som føles nedsættende eller stødende – fx [...] *det var sørens* i stedet for *det var satans*.” (ibid.). Rathje (2011) mener at omskrivninger skal ikke udelukkes som bandeord, kun fordi de taber deres virkning og kraft som chokerende udtryk, fx *sgu* som er afkortning af *så gud hjælpe* (e.l.) *mig* (DDO). Jørgensen forklarer at eufemismer bliver ofte til ”nonsensord eller ganske uskyldige ord, der på grund af en lydlig eller billedlig lighed med det egentlige tabuerede ord træder hjælpende til.” (Jørgensen 1978: 25)

Omskrivninger af bandeord kan bruges i talesprog, hvor man ikke vil anvende de fule ord men samtidigt vil at de skal genkendes. Bjerke og Thorstensen (2019: 27) giver gode eksempler – ”for helvede kan blive til *for Helgoland*, *for fanden* til *for Fanø*, *for satan* til *for sagomel* og *pis* til *tis*.” Babič og Vooglaid (2019) giver eksempler på estisk: ”*mine pepusse*; *mine sinna*, *kus on pime ja pinki ei ole*; *mine purki*; *mine puu taha*; *putkavaht*; *ah sa sitikas*.” De fremhævede bogstaver hentyder til ordene *puts* (*fisse*) og *sitt* (*skid*) – i stedet for at sige *mine putsi* (*skrid til fissen*), som lyder meget stærkt, siger man i stedet *mine purki* (*skrid til burken*) eller *mine puu taha* (*skrid bag træet*). Sammenligning kan også hentydes med de første bogstaver i ordene (allitteration), som i *sōida seenele* (*skrid til svampeskoven*) i stedet for *sōida sitale* (*skrid til skideren*).

3.3. Sgu – en ambivalent spiller

I 2011 var der en stor debat i de danske aviser om *sgu* virkelig er et bandeord. Sprogforskere Erik Hansen og Lars Heltoft, som udgav en ny „Grammatik over det danske sprog“ mente, at *sgu* ikke længere fungerede som en ed. Heltoft sammenlignede det med ordet *skam*, som oprindeligt i 1700-tallet var en underdrivelse for *Fanden*, men nutiden har man glemt det oprindelige betydning og derfor har ordet mistet dets mening som et bandeord. Selv DDO giver en følgende definition på adverbium *skam*: ”afledt af substantivet *skam* oprindeligt brugt som ed i betydningen *fanden*”. I tillæg kategoriserede Heltoft ordet til et småord, som er et indskud og kan ikke stå alene, sammenlignet med andre bandeord som *satans* (Sørensen 2011). Marianne Rathje kæmpede mod denne misforståelse og tilmed publicerede en ny artikel i 2022 i ”Nyt fra Sprognævnet”, hvor hun bygger sine resultater på en spørgeskemaundersøgelse som udførtes i 2021 for at finde ud af hvad de forskellige generationernes holdninger til bandeord er. Udover andre resultater fandt hun ud af at *sgu* og *pis* ikke længere karakteriseres som bandeord, hvorimod i undersøgelsen året 2011 var der over halvdelen som syntes at de var netop det. Rathje understreger, at selvom holdningen hos specielt de unge mennesker har ændret sig, betyder det ikke at *sgu* ikke længere defineres som et bandeord. Hun mener, at resultaterne kan være påvirket af alle avisoverskrifter i 2011, hvor der var en stor debat over emnet, og nu syntes kun 18% af de unge at *sgu* er et bandeord, mens 71% af de ældre er enige om, at det er det, sammenlignet med 2011, hvor tallene var 47% hos de unge og 69% hos de ældre (Jensen og Rathje 2022).

3.4. Opdeling af bandeord på dansk og estisk

Dansk sprogforsker Marianne Rathje opdeler vestlige kulturs bandeord følgende:

- 1) kroppens affaldsprodukter – *pis, lort, skide, shit*
  - 2) kønsorganer og seksuelle handlinger – *fuck*
  - 3) sygdomme, fysiske og mentale handicap, død og drab – *for pokker, kraftedeme*
  - 4) religion og kirke: omtale og tiltale af hellige personer, væsener, genstande og steder – *Gud, fanden, helvede, satan*
  - 5) prostitution, narkotikahåndtering og kriminalitet
- (Rathje 2011: 82; Ljung 2011)

Erelt og Punttila opdeler bande- og skældsord på estisk og finsk på følgende måder (med mine oversættelser):

- 1) tro – *kurat (kuram, kuramus, kurivaim, kurinahk, kuriloom, kurask), pagan, saatan), jeekim, tont; pergel ~ pärgel, põrgu, osv. – fanden, spøgelse, helvede osv.*
- 2) Gudens fordømmelse – *jumal (jumaluke), issand (issake), jesus (jesses ~ jessas, jessake ~ jessuke, jestas, jee); taevas (taevake); neetud; sunnik – Gud, herren, himmel, forbandet osv.*
- 3) sex – *türa, munn, puts, vitt; nuss; lits – pik, fisse, kneppe, ludder*
- 4) afføring, bagdel – *perse, sitt, pask – røv, skid, lort*
- 5) dumhed – *hull – dum, skør*
- 6) beskidt dyr – *sigä (sigudik) – svin*
- 7) død – *raisk (raks), raibe(s) (raip, ramp), mait ”korjus”, sinder ”loomanülgija” – kadaver, lig*

De hævder at mest sandsynligt er *kurat (fanden)* det mest populære bandeord på estisk og kan også kombineres med forskellige andre ord og bandeord. ”Den bliver brugt af mænd og kvinder, unge og gamle, hos uddannede og mindre uddannede folk. Den er blevet til et vanebandeord og kan forekomme i reduceret form *krt* selv i den høflige (halvformelle) samtale... [...] Den karakteristiske for kvinder er at bruge positive bandeord. På estisk er ordet *issand* blevet et ord som bruges kun af kvinder, også som fyldord. [...] *Kurat* er også det mest populære forstærkningsord og bruges i genitiv form foran navneord med negativ betydning, fx *kuradi raisk!*, *kuradi puts!*, *kuradi kurat!*” (Erelt&Punttila 2002, min oversættelse).

De ovennævnte kategoriseringer af bandeord viser, at der findes ensartede meningsfelter i begge sprog, men for at sammenligne de to opdelinger og bruge dem i opgaven, har jeg rettet den estiske

kategorisering. For det første er det vigtigt at fremhæve, at Ereht og Punttila har lagt bande- og skældsord sammen, dvs. at skældsord skal udelukkes og for det andet har de adskilt bandeord som er knyttet til tro (kun med fanden og helvede at gøre) og Guds fordømmelse (oftest med gud men også forbandelser at gøre). I opgaven lægger jeg disse to felter sammen for at gøre det nemmere at sammenligne originalen og oversættelsen.

Bjerke og Thorstensen (2019) giver 5 kategorier på bandeord: de religiøse, de syge, de seksuelle, de fækale og de tandløse, som jeg skal bruge ved at sammenligne de semantiske felter bandeord forekommer i originalen og i oversættelsen.

3.5. Bandeordenes funktion og styrke

Bandeord bruges for at give en mening, følelse eller ytring mere styrke. De bruges oftest i hverdagsprog og dialoger. Ifølge Ereht og Punttila (2002) ”fungerer bandeord og udtryk som indeholder dem som emotive udråbsord”. De kan forekomme som selvstændige sætninger, fx *Fy, for satan*. (Ejersbo, s. 147) eller sætningsadverbial som er løst knyttet til hovedsætning, fx *Hold op med det der, for fanden*. (Ejersbo, s. 138). Bandeord, som ligger i midten af sætningen, kan regnes til vanebanderi (habitual swearing), hvor de fungerer som fyldord, fx *Slap sgu da af*. (Ejersbo, s. 149). Ereht og Punttila (ibid.) mener at vulgære ord knyttet til kønsorganer regnes som meget stærke på estisk og derfor bliver de også stærke bandeord, som fx *kuradi raisk (fandens kadaver)* i forhold til *kuradi puts (fandens fisse)*.

3.6. Oversættelse af bandeord

Dette kapitel forklarer nærmere hvad kan være problematisk med at oversætte bandeord. Minna Hjort (2017) regner oversættelse som emotionel og affektladet handling, og da alle tabuord bærer oprindeligt en risiko, kan oversættelse af bandeord regnes som en handling hvor man styrer risikoen. Anthony Pym (2015) forklarer at risikoen i oversættelse handler mest om troværdighedens tab, og da den vestlige oversættelseskultur går ud på at oversættelse er en delt illusion, er troværdighedens tab det værste som kan ske. Når troværdigheden tapes, kan illusionen gå i stykker og dermed opstår en risiko for at teksten og oversætteren mister deres troværdighed. I litteraturen mødes affektladede udtryk oftest i dialoger, og når oversætteren vil videregive det i målteksten, anvendes forskellige midler som adskillige talesproglige ord eller syntaks, ikke-standardiseret stavemåde osv. En af

oversætterens bedste midler er evnen til at indleve i tekstens personer, samt bruge sin baggrund for at overføre meningerne til måltekten. Man kan stille sig forskellige spørgsmål for at forstå og beskrive situationen bedre, som fx ”Hvordan lyder det på målsprog? Hvordan skulle jeg reagere eller føle? Lyder det troværdigt?” med flere. Hjort (ibid.) har lavet et spørgeskema til finske oversættere, som en del af hendes doktorafhandling, hvor hun undersøger deres valg og midler i oversættelsen af bandeord. Svarene er interessante, fx vil en oversætter ikke have at bandeord ”skriger” i teksten, en anden svarer at hun vil opnå det samme kraft som i originalteksten, den tredje vil ikke bruge ordet *paska (shit)*, for det ser grimt ud og den fjerde ”smager” på ordene og siger dem ud i luften, samt tilpasser dem til karakterens personlighed.

De fleste artikler og undersøgelser, som handler om tab af bandeord i måltekten, er baseret på oversættelse af undertekster, fordi tab af bandeord ser ud til at være større i dette område, fordi brugen af kraftudtryk virker ikke så heftigt i talesprog som i tekstform. Bandeord kan oftest udelukkes eller skrues ned i oversættelsen, fordi de kan høres i talen og specielt de engelske udtryk plejer at være kendte for de fleste mennesker.

Hjort (2017) deler oversættelsesprocessen i tre skridt: for det første sker forståelse og genkendelse af de emotionelle og affektladete udtryk i kildeteksten, derefter analyseres meningen og til sidst skal modsvarende udtryk udsøges, som har lignende mening i måltekten. Oversætteren bruger sin viden fra både kilde- og målsprog, men har et snævert udvalg af foretrukne ord, som kan kaldes for ens ”swearilect” (Hjort ibid.: 166). Hendes undersøgelse viser at ”the typical repertoire of swearwords translators used in one novel contained about 12 different swearwords, three to six of which having a much higher frequency than the others” (ibid.: 165). Hvorfor er det sådan?

Dewaele (2004) mener, at det kan være sværere for mennesker at genkende bandeordenes nuancer og intensitet i det senere lært sprog end på modersmål. Bandeordenes emotionelle kraft bliver mere forståelig først når man begynder at bruge det lærte sprog i autentiske begivenheder. På den måde kan bandeord føles ”svagere” i et andet sprog og har mere emotionel bærekraft i modersmålet. Det er noget, som selv professionelt sproguddannede mennesker, som oversættere, kan have det svært med. Hjort (ibid.) konkluderer at en litterær oversættelse laves oftest med retning til modersmålet og det kan fremkalde en meget forsigtig brug af de mest kraftfulde bandeord, men mener, at emnet skal undersøges videre.

Chapman Chen skriver i sin artikel ”On the Hong Kong Chinese Subtitling of English Swearwords” (2004) at bandeord og vulgært sprog forsvinder eller bliver oversat til alt for formelt sprog i undertekster. Det sker pga. forskellige faktorer, for det første så findes det grænser som censursystem

i Hong Kong filmindustri har oplagt og som gør at hvis vulgært sprog skal oversættes sådan som det opstår i original, kan man ikke vise filmen til et stort publikum, hvor teenagere er en stor del. Det gælder ikke kun Hong Kong, television i det hele taget har ofte regler om hvilke ord er forbudt på visse timer i døgnet (Hjort 2014). Chen påpeger at religionsmæssigt er det svært at oversætte de vestlige bandeord som f.eks. *Goddamn* fordi kristendommen har ikke spredt sig i Kina og derfor erstattes sådanne udtryk med ord, som ikke indeholder noget guddommeligt, som fx *fuck you*. Seniorforsker i Estisk sproginstitut Ene Vainik er enig, at bandeordets kraft kommer fra den kulturelle og religiøse baggrund: ”Sådan er det for eksempel i de katolske stater – med jomfru Marias kult i ære – hvor stødende og vulgære udtryk, hvor den frastødtes mor er nævnt i en ikke-fordelagtig kontekst. Vi har ikke haft en lignende tradition og så vidt jeg ved bruges lignende udtryk ikke.” (Orav 2023: 30, min oversættelse) Det vil sige at det engelske udtryk *motherfucker* er noget, som ikke lyder helt naturligt på estisk, derfor at vi ikke har haft et lignende udtryk i sproget.

Didac Pujol nævner i sin artikel ”The Translation and Dubbing of ‘Fuck’ into Catalan: The Case of From Dusk till Dawn” (2006) at ordet *fuck* er brugt for at udtrykke stærk vrede, eftertryk, væmmelse, tilfredshed, overraskelse og glæde. Efter at have gennemgået alle oversættelser af bandeord, kan han konkludere at de mest brugte semantiske felter var seksuelle handlinger med kønsorganer og affaldsprodukter, men oftest var løsningen udeladelse af originaltekstens bandeord. Han mener, at bandeord har forsvundet fordi oversættelsen kan være for lang og derfor hænger den ikke sammen med karakterens mundbevægelser, som er vigtig i oversættelse af undertekster. Anden årsag kan være selve udtalen hvor den catalanske udtryk kan udvise meget mere vrede uden bandeord end originalteksten med ordet *fuck* i.

Som de ovennævnte artikler viser, kan det være på grund af forskellige årsager, at bandeord ændres eller forsvinder i måltekten. Det kan være den kulturelle baggrund, som har stor betydning, eller måske findes der et passende udtryk i måltekten, som ikke indeholder bandeord, men kan bære den samme mening og styrke som kraftudtrykket i kildesprog. Det er oftest oversætterens egen smag, ordforråd og beslutninger som videregiver bandeord.

4. ANALYSE

4.1. Bandeordenes typer i teksten

For analysen lavede jeg et korpus, som bestod af alle sætninger fra originaltekst, som indeholdt kraftudtryk, samt deres oversættelser. Jeg samlede 280 eksempler, som består af hele sætninger eller dele af dem fra begge bøger, og derudfra havde bandeord forsvundet i 68 steder, nogle sætninger havde mistet kraftudtrykket helt, mens andre havde bevaret kun et af dem. Jeg sammenlignede meningerne, for at se om oversættelsen havde bevaret bandeord eller ikke og hvilke ord var blevet brugt, samt tænkte på passende alternativer til det oversætteren havde valgt. Derefter funderede jeg på hvordan resultaterne skulle præsenteres og bestemte at først give et overblik over de forskellige typer af bandeord som forekommer i teksten, nemlig vulgære ord, skældsord, svovlinger, forbandelser, eder og eufemismer. Dernæst undersøgte jeg hvad som skete med bandeord i oversættelsen, hvilke ord havde oversætteren brugt og hvorvidt bandeord havde forsvundet helt eller delvis i den estiske version.

4.1.1 Vulgære ord

Nedenunder følger eksempler på frække ord *lort*, *fisse* og *pik*, som har bogstavelig betydning i teksten og regnes ikke for bandeord ifølge Rathjes klassificering. I det første eksempel mener jeg at det rigtige begreb på estisk kunne være *tuss*, fordi *nuss* i verbum *nussima* betyder *at kneppe* på dansk og dermed har sætningens betydning ændret en smule, selvom afsnittet i bogen handler om sex:

1. *Og så sagde han, at min **fisse** smagte af honning og...* (s. 89)

*Ja siis ütles ta, et mu **nuss** on magus kui mesi ja...* (s. 89)

2. *"Hey – lebbeshow," siger en beruset nar, og den anden siger: "De trænger kraftædeme til at få noget **pik**."* (s. 99)

*"Kuulge – lesbishow," ütleb üks lakku täis narr ja teine kostab seepeale: "Neil on, raisk, hädasti **munni** vaja."* (s. 99)

3. *"Kan du lugte det?" spørger han.*

"Foråret?"

*"Nej, stanken af **lort** fra jeres baghave," svarer han.* (s. 152)

„Kas tunned lõhna?”

„Kevadet?”

„Ei, **sitahaisu** teie tagaiaist,” vastab ta. (s. 151)

Derimod fungerer ordene *lort* og *pis* i overført mening, hvor de referer til noget eller beskriver selve situationen man er havnet i, som bandeord:

4. *Så opgav jeg pillerne og tabte det hele på ingen tid. Jeg nægter at spise det **lort** – det er forkert.* (s. 37)

*Siis loobusin pillidest ja võtsin tühise ajaga alla. Ma keeldun seda **paska** söömast – see ei ole õige.* (s. 37)

5. *Jeg kigger hårdt på ham – jeg gider ikke høre mere **pis**.* (s. 54)

*Ma vaatan rangelt talle otsa, ma ei viitsi rohkem **ila** kuulata.* (s. 54)

Pis er blevet oversat til *ila* – *spyt*, fordi det skulle virke unaturligt at bruge det estiske synonym, derimod har oversætteren beholdt det semantiske felt som har med de kropslige produkter at gøre.

Verbet *skide* fungerer som bandeord i tilfælde hvor det bruges i overført mening og betyder at man er ligeglad med noget. I det næste eksempel har desuden kraftudtrykket forsvundet, fordi udtrykket *ei kõiguta* betyder *ikke bøje af/give efter*, her er meningen beholdt, men i stedet kunne man bruge de talesproglige *suva/kama* – *ligeglad* eller beholde det oprindelige mening med *skide* og bruge *sittagi* i form af *ma ei hooli sellest sittagi*.

6. *Pusherfrau er det pæne udtryk. Andre vil sige, at jeg er en narkotæve, men det **skider** jeg på* (s. 72)

Frau on asja peenem nimetus. Teised ütleksid, et ma olen narkohoor, aga see mind ei kõiguta. (s. 72)

4.1.2 Skældsord

Eksempel 6 indeholder også et skældsord – (*narko*)*tæve*, og der findes flere skældsord i bogen, som er nemme at genkende, men følgende eksempler viser nedladende ord, som er rettet mod personer og selvom de samme ord regnes til bandeord i andre steder, gælder det ikke for sammensætningerne nedenfor, som indeholder ordene *skide* og *lort*:

7. *For fanden, hvor er det irriterende. Han bliver sgu da aldrig nogen **skide** tatovør – han kan højst koncentrere sig i tyve minutter ad gangen.* (s. 38)

*Temast küll mingit **kuradi** tätoveerijat ei saa, ta suudab kõige rohkem kakskümmend minutit korraga keskenduda.* (s. 39)

8. *Den lille **lort** kaster ét blik på Hossein og siger: ”Det kender jeg ikke noget til.”* (s.53)

*See väike **sitavares** heidab põgusa pilgu Hosseinile ja ütleb: „Sellest ei tea ma küll midagi.”* (s. 53)

Der findes også en undtagelse i teksten, som ses i følgende eksempel, hvor ordet *skide* er brugt som udtryk for ringeagt, men oversætteren har brugt det som et bandeord:

9. *”Den er ikke min **skide** broderfolk. Den palæstinenser er bare en nasserøv på snotdum araber. Lave håbløs forsøg på at bide ske med Israel.”* (s. 46)

*„Nemad, **raisk**, ei ole vennasrahvas. Palestiinlane ainult puruloll araablase kärnas perse. Teeb lootusetu proov Iisraeliga jõud katsuma.”* (s.46)

De næste to eksempler viser ordene *skide* og *pisse*, som henviser i denne kontekst til ting og bruges som ”vulgære forstærkere” (Rathje 2011: 88). *Skide* er oftest blevet oversat til *sitaks* eller *kuradi*, hvoraf *sitaks* beholder det semantiske felt med de kropslige affaldsprodukter (det samme gælder for *pisse*), mens *kuradi* passer også fint til talesproget. *Sitaks* kan bruges for at beskrive begivenheder og følelser, mens *kuradi* kan bruges i tillæg for at beskrive ting, derfor skulle det være umuligt at bruge *sitaks* som synonym i det første eksempel, men i det andet kunne man godt bruge både *sitaks* og *kuradi*, når der er tale om at noget er meget nemt.

10. *”Mine solbriller,” siger han, ”Har du set mine **skide** solbriller?”* (s. 36)

„Oma päikeseprille,“ vastab ta, „oled sa näinud mu **kuradi** päikeseprille?“ (s. 36)

11. *Der er ikke noget at sige til, at der er så mange rockertyper, der bliver tatovører – det er **pisse** nemt.* (s. 43)

*Täiesti arusaadav, miks nii paljud rokkaritüübid hakkavad tätoveerijateks – see on **sitaks** lihtne.* (s. 43)

4.1.3 Svovlinger, forbandelser og eder

Svovlinger er kraftudtryk, der mangler et bestemt mål, det vil sige at noget uønsket er sket og derfor giver man ord til sine følelser, oftest ubehag, men man kan også svovle, når noget overraskende godt er sket. Man bander ud i luften fordi noget uventet er sket, som i eksempel 12, hvor Asger har bestilt en flæskesteg fra Taber, fordi han vil tatovere på den, men opdager så at sværen er skåret op og er umulig at bruge. I eksempel 13 har politiet lige ankommet og banker på døren, straks efter at Asger har solgt hash til sine kunder, som stadig befinder sig i huset.

12. ”**ÅHR, FOR HELVEDE,**“ råber Asger, for den er selvfølgelig med svær. (s. 39)

„**GRRR, PEKKI RAISK,**“ röögatab Asger, sest käntsakas on muidugi viilutatud kamaraga. (s. 39)

13. ”**For satan,**“ vrænger Asger indædt, mens Marianne allerede er på vej ud på toilettet. Carsten stopper sin klump ned i sin ene sko. (s. 79)

„**Persse,**“ vingub Asger summutatud häälega; Marianne on juba teel vetsu poole; Carsten topib oma nutsu kinga sisse. (s. 79)

DDO definerer forbandelse, som „en guddommelig magts vrede eller straf; ulykke eller straf der skal overgå nogen“. Her er det lidt forskelligt på dansk og estisk og svært at finde gode begreber fra teksten. I eksempel 14 betyder *kurat võtaks* bogstaveligt *fanden tage det*, samt er udtrykkene *for helvede, for satan, for fanden* blevet oversat til *kurat võtaks/võtku* eller *põrgu pärast*, som påkalder helvedes magter på nogen eller noget.

14. **For fanden**, hvor er det irriterende. (s. 38)

Kurat vōtaks, nii vihale ajab.. (s. 38)

Eder – forbandelser som man påkalder sig selv – findes i teksten i rigelige mængder i form af *sgu*. *Sgu* er det hyppigst brugte bandeord i romanen og ét som forsvinder mest i oversættelsen. Under ederne regnes også bandeord med suffiks *-me*, som *kraftedeme* (kræft æde mig), *sateme* (satan tage mig), *pokkerme* (pokker tage mig), *eddermame* (gift fortrylle mig), *saftsuseme* – (satan tæske mig), *søreme* (Søren æde mig), *dæleme* (djævlén tage mig; forklaringer fra DDO). I bogen findes eder i 4 formler: *sgu*, *fandeme*, *sateme*, *kraftædeme*. De er blevet oversat oftest til *kurat* eller *raisk*, fordi der ikke findes nogle udtryk på estisk, som skulle betyde nøjagtigt det samme. Det findes et udtryk som *kurat mind vōtaks/vōtku*, men det skulle lyde meget unaturligt, hvis det erstattes med *kuradi* i eksempel 15 – *Ma naeratan talle,kurat mind vōtku, ta on nii armas*. Oversættelsen med adjektivet *kuradi* lyder meget bedre:

15. *Jeg smiler til ham – han er fandeme så sød*. (s. 68)

Ma naeratan talle, ta on kuradi armas. (s. 68)

4.1.4 Eufemismer og omskrivninger

Efter min mening har personerne i romanen ikke nogen særlig grund at lægge bånd på sig selv når de bander. De vil udtrykke sig frit og sproget afspejler deres holdninger til livet og situationerne de finder sig i. Selv i scenen hvor Maria sidder i Socialkontoret og vil have sin bistandshjælp forlænget på grund af en nakkeskade, som hun har forfalsket, bliver hun vred og kalder sin sagsbehandler for *idiot* (Ejersbo 2002: 112) samt bander indvendigt. I tillæg viser eksempel 17 at sætningens kraft er svækket på grund af *fandemes* tab i oversættelsen:

16. *Lægen konstaterer selvfølgelig, at der ikke er en skid i vejen med min skide nakke*. (s. 112)

Arst nendib loomulikult, et mu kuradi kuklal ei ole sittagi viga. (s. 112)

17. *Hvem fanden er ”vi” og hvem tvinger? Daghøjskole – fandeme nej*. (s. 112)

Kes kurat see "meie" on ja kes mind käsib? Rahvakooli – unustagu ära. (s. 112)

I den estiske oversættelse findes et eksempel, hvor udtrykket *ikke en skid* er blevet til *mitte essukski*, hvoraf ordet *ess* er ifølge EKSS en talesproglig eufemisme af *lort* og udtrykket *mitte essugi* betyder *ikke noget*. Andre danske eufemismer som *for søren/sørens* eller *for katten/kattens* i stedet for *for satan/satans* mangler i kildeteksten, *sgu* er den eneste omskrivning eller forkortning af bandeord som fremkommer. I opgaven har jeg valgt at kategorisere ordet *sgu* som bandeord knyttet til religion og kirke på grund af udtrykkets oprindelige mening. Desuden fremkommer det som vanebandeord i form af fyldord.

Et udtryk som ifølge DDO regnes for uformelt sprog og som egentlig ikke er et kraftudtryk, men som jeg synes er interessant, er *hold kæft*, som også bruges som forstærker og udtrykker af stærk følelse, ikke med dets oprindelige mening: *luk munden, lad være med at tale*; og som forekommer to gange:

18. **Hold kæft**, hvor er han pinlig. (s. 82)

Mine pekki, kui piinlik ta on. (s. 82)

19. Og så røg vi jointen; **hold kæft**, hvor var den tiltrængt. (s. 31)

Ja siis tõmbasime joint'i. **Mine pekki**, kuidas ma seda olin vajanud! (s. 31)

Årsagen, at udtrykket er spændende, er at oversættereren har brugt udtrykket *mine pekki* på estisk, og som ifølge estisk slang ordbog har samme betydning som *mine persse – rend mig i røven*.

4.2. Hvad sker der med bandeord?

Følgende kapitel er en oversigt over analysen, som opnåedes, da jeg sammenlignede alle eksempler fra originalen med oversættelsen. Jeg fandt frem til at der var en del bandeord i oversættelsen, som forsvandt, nemlig i 68 steder. Oftest gjaldt det for *sgu*, men der var også steder, hvor sætningen mistede de dobbelte bandeord i målteksten, dvs. at sætningens kraft svækkedes. *Sgu* forsvandt i 41 tilfælde, oftest gjaldt det for hele sætningen, hvor *sgu* var den eneste bandeord og den oversatte sætning mistede kraftudtrykket helt. Der var 2 sætninger, hvor *sgu* var bevaret i oversættelsen, men andre kraftudtryk forsvandt, som i følgende eksempler:

19. Det er *sgu* en *skide* fornærmelse. (s. 21)

See on, *kurat*, rägelt solvav. (s. 21)

20. På den anden side har vi ikke haft det så *skide* fedt sammen det sidste lange stykke tid, så jeg risikerer *sgu*, at han smider mig ud. (s. 134)

Teiselt poolt pole meil juba pikka aega see kooselu just eriti roosiline olnud, nii et ma riskin, *kurat*, et ta mind välja võib visata. (s. 133)

Her kan man se, at *skide* har forsvundet i oversættelsen, hvorimod *sgu* er blevet oversat til *kurat*. I det første eksempel har oversætteren erstattet *skide* med *rägelt*, et adverbium som fungerer også som en forstærkelse og har en mere negativ konnotation på estisk ifølge EKSS: ”ubehageligt skarp eller stærk, irriterende for ører eller øjne” (min oversættelse). I det andet eksempel har udtrykket *skide fedt* blevet meget mildere, hvor Maria beskriver sit forhold med Asger som *ikke særligt blomstrende*.

Ordet *sgu* er blevet brugt mest i bogen, i alt 96 gange, oftest er *sgu* brugt uden andre forstærkere, men det findes også 14 sætninger hvor den bruges sammen med andre kraftudtryk. *Sgu* er også ordet, som har forsvundet mest i oversættelsen. Det kan komme an på, at det bruges som fyldord, og at oversætteren ikke rigtigt vil bruge det som bandeord, fordi dets styrke har mindsket, som også Rathjes undersøgelse henviser til. Det kan være, at det lyder forceret i målteksten, hvis man erstatter ordet hele tiden med fx *kurat*, det virker ikke som naturligt talesprog længere. Man bander meget i teksten, men det kan være, at oversætteren synes, at det virker for meget, hvis det hele skal oversættes. I 6 eksempler var *sgu* forsvundet i oversættelsen, mens andre kraftudtryk var bevaret. I de følgende to eksempler har *sgu* mistet sin betydning som bandeord i oversættelsen, men dets forstærkende betydning kan stadigvæk føles i oversættelsen:

21. Jeg forstår godt, at hun er glad for ham, men åbn *sgu* da *for helvede* øjnene, kvinde [...] (s. 42)

Ma saan aru küll, et ta on selle mehe üle õnnelik, aga ava *põrgu pärast ometi kord* silmad, naine [...] (s.42)

Her har oversætteren bevaret kraftudtryk som har med *helvede* at gøre, mens *sgu* er forvandlet til *ometi kord* – *for en gangs skyld*, understregende dermed at øjnene skal åbnes, den reelle situation skal

iagttages.

22. *Jeg vil **sgu** ikke hænges op på sådan noget **lort**.* (s. 81)

*Mina **küll** ei kavatse sellist **paska** omale kaela saada.* (s. 81)

I dette eksempel er kraftudtryk *lort* bevaret og beskriver et problem, som Maria ikke vil have noget at gøre med, mens *sgu* er forvandlet til *küll* – „brugt for at særligt fremtone et udsagn“ (EKSS, min oversættelse). Men der findes også steder, hvor *sgu* forsvinder helt og den anden kraftudtryk oversættes:

23. *”Så gå **sgu** da **for helvede** ned og køb nogen,” råber jeg.* (s. 137)

*„**Persse**. Mine siis ja osta omale uued,” kisendan ma.* (s. 136)

Det interessante ved ovennævnte eksempel er at her har oversætteren valgt at dele sætningen i to, men for at være tro mod originalen, kunne man lægge ind *kurat* i den anden sætning: *Mine siis, **kurat**, ja osta omale uued*. På den måde kunne *sgu* bevares som fyldord og erstattes med vanebandedord *kurat*, som oversætteren har gjort andre steder hen:

24. *”Jeg er **sgu** da heller ikke noget svin, **for fanden**. Jer er vegetar,” siger Taber.* (s. 145)

*„Ma ei ole, **kurat**, ju mingi siga, **raisk**. Ma olen taimetoitlane,” ütleb Luuser.* (s. 144)

Der findes to eksempler, hvor de dobbelte forbandelser er forsvundet, som ikke indeholder *sgu*, og som viser at sætningens kraft har svækket:

25. ***Hvad fanden** er hendes **skide** problem?* (s. 49)

*Mis **kuradi** probleem nüüd temal on?* (s. 49)

26. *Jeg er vel **for helvede** ikke kommet for at tale om hans **skide** overskæg.* (s. 115)

*Ma ei ole ju siia tema **kuradi** vuntsidest rääkima tulnud.* (s. 115)

Oftest blev *sgu* brugt som et fyldord og dermed forsvandt helt i oversættelsen, som kan ses i nogle eksempler nedenfor:

27. *De sidder **sgu** og spiller videre.* (s. 110)

Nad istuvad ja mængivad edasi. (s. 110)

28. ”*Ja, jeg ved **sgu** snart ikke,*“ *siger jeg.* (s. 142)

„Tjaa, mina ei tea,“ ütlen ma. (s. 141)

Der var 18 gange i oversættelsen, hvor andre bandeord end *sgu*, forsvandt, men nogle gange blev bandeord erstattet med lidt saftigere udtryk, fx blev *pis* oversat til *kribu* – lille ting og *möga* – vrøvl, *fandeme* blev til *igavene* – evigt, *møg* blev til *hullult* – galt, *pisse* blev til *lõpp* – endeligt i to eksempler: *pisse paranoid* og *pissenervøs* – *lõpp paranoiline* og *lõpp närvis*, EKSS definerer adjektivet til „meget“ eller „mest“, og det bruges i talesprog, samme formula gælder også for de forrige eksempler, hvor vulgære forstærkere bliver til talesproglige forstærkende adjektiver. Udtrykket *give en skid for nogen* blev oversat til *vihkama* – at hade; *skide på noget* blev oversat til *millegi peale sülitama* – spytte på noget, begge eksempler lyder stærkt endda uden bandeord. Et andet sted blev *skide på noget* til *ei kõiguta* – ikke rykke sig, og dermed blev meningen svagere, *tro en skid på* blev til *ei usu kopika eestki* – tror ikke for en kopek, udsagn handler om Hossein, som ikke tror på Allah og derfor kunne det have oversat til *kellesse Hossein sittagi i usu*. *Tage pis på nogen* blev oversat til *villast ajama*, som passer egentlig bedre sammen med det danske udtryk *tale med uld i munden*, fordi *tage pis på* defineres efter DDO til at *lave sjov med, gøre grin med*. Adjektivet *skide* forsvandt i to steder, hvorimod sætningen *jeg kan skidegodt lide dig* oversættes til *sa meeldid mulle õudselt* – her bruges også et forstærkende ord, som oprindeligt betyder *forfærdeligt*, men bruges i både dansk og estisk i dets overført mening *meget stor eller omfangsrig; utrolig* (DDO). Det næste eksempel er spændende, fordi bandeudtryk *hvad fanden* forsvandt men blev på en måde overført i den oversatte sætningens verbum:

29. *Jeg ved ikke, **hvad fanden** fjolset snakker om.* (s. 137)

*Ma ei saa aru, mida see jobu nüüd **sonib**.* (s. 137)

Her bliver det helt almindelige verbum *at snakke* til *sonima* – vrøvle, *tale i søvnen* og dermed blev

sætningens nedladende tone bevaret endda uden bandeord, selvom det kunne også oversættes som *mida kuradit/paganat see jobu nüüd räägib*.

I det følgende eksempel har sætningens kraft svækket på grund af udtrykket, som har mistet dets oprindelige betydning. *Brandvarmt lort* har blevet til *pasajandi*, mens DDO definerer *brandvarm* til jargon: ”som man netop er kommet i besiddelse af efter tyveri”. Der er tale om kunder, som vil bytte bilradioer mod hash hos Asger, da skulle jeg tro at radioer er stjålet og derfor kunne *lortet* beskrives med *sisse vehitud, pihta pandud, pätsatud*, som beskriver det tydeligere end *pasajant*. Her kan oversætteren ha overset det snævre betydning af ordet *brandvarm*.

30. ”[...] *vente på kunder, som altid vil planke eller vil bytte med et eller andet **brandvarmt lort***.” (s. 28)

„[...] *oodata kundesid, kes kogu aeg tahavad tingida või mingi **pasajandi** vastu vahetada*.” (s. 28)

Følgende to eksempler viser undtagelser, hvor oversætteren har lagt til forbandelser i målteksten, selv om at de ikke findes i originalen:

31. *I løbet af fem uger blev mine patter dobbelt så store, og min røv – **uha uha***. (s. 37)

*Viie nädalaga paisusid mu rinnad poole võrra suuremaks ja mu tagumik – **oh issand!*** (s. 37)

32. ***Sikke** noget **lort***. (s. 57)

Kuradi pask. (s. 57)

Efter min mening er begge eksempler interessante, fordi almindeligt udråbsord *uha* og adjektiv *sikke* ændres til forbandelser, som betyder at sætningen får mere kraft i oversættelsen. De begge fungerer som udråb og bruges ifølge DDO for at ”udtrykke forfærdelse, spænding, overraskelse el.lign./ overraskelse, beundring, utilfredshed, beklagelse el.lign.” Oversætteren har valgt at ændre *uha* til *oh issand – herregud*, som befinder sig i Marias indre monolog og passer egentlig meget fint sammen med Erelts og Punttilas mening om at de himmelske bandeord bruges oftest af kvinder.

Det må nævnes at de himmelske bandeord, som er relateret med gud og de himmelske magter, forekommer kun i et tilfælde i originalen:

33. *Asger ser undrende ud, men fanger åbenbart ikke, at Hossein lige har brugt en kristen gestus.*

”Jesus, Maria,“ mumler Hossein, da Asger har vendt sig om og står og slår med flad hand på karmen omkring vinduet. (s. 144)

Asger näib imestavat, aga ei taba nähtavasti ära, et Hossein on äsja ristiusu žesti tarvitanud.

„Jesus, Maria,“ pomiseb Hossein, kui Asger on selja pööranud ja hakanud avatud käega vastu aknaraami taguma. (s. 143)

For at give eksemplet kontekst, sker Hosseins udsagn i en forstyrrende og væmmelig scene hvor pusheren Asger har lært sig at tatovere på svinehud. Huden fra et helt svin har ligget på sofabordet i dagevis og har begyndt at fordærve og nu vil Asger at nogen skal holde svinehuden op mod sin egen hud, så han kan tage billede af tatoveringerne for sin portfolio. Hossein viser sin afsky ved at slå korsets tegn, som en katolik, og mumle de kristne helligdommers navne, selv om han er muslim. Selvsagt virker han ironisk over for Asger.

Ordet som jeg selv var ret overrasket over for at møde i en litterær tekst, men syntes at passede fint til indholdet og stemningen i bogen er *türa – pik*. Det er en vulgarisme, som i denne afhandlingens sammenhæng er grupperet sammen med bandeord, fordi den findes i faste sætninger: *Mis türa sa teed/ajad? – Hvad fanden laver/siger du?* Det virker stærkere på estisk, men efter min mening har oversætteren været modig at vælge ordet og dermed gøre stemningen mere troværdig for læseren, fordi det er svært at forestille sig, at de unge mennesker i bogen skulle kun bruge de religiøse og fækale bandeord, som virker ”blødere”:

34. *”HVAD FANDEN LAVER DEN MØGHUND?” (s. 136)*

„MIS TÜRA SEE KOERARAISK TEEB?” (s. 135)

35. *”Hvad fanden snakker du om, mand?” (s. 157)*

„Mis türa sa ajad, mees?” (s. 156)

De engelske låneord *fuck/fucking* og *shit* var bevaret i deres originale form i oversættelsen, men i et sted har oversætteren valgt at bruge *fucking* som oversættelse for *forpulede*. DDOs synonymer på ordet er *forbandet*, *fordømt* og her kunne oversættelsen på estisk i stedet være *neetud*.

36. ”**Forpulede** junkiehunde,” siger Asger med væmmelse. (s. 147)

„**Fucking** narkarkoerad,“ ütleb Asger iiveldusega. (s. 146)

Tabellen nedenfor giver et overblik over hvilke bandeord blev brugt i bogen. Jeg har fremhævet ord eller udtryk som blev brugt oftest i oversættelsen.

Original	Oversættelse
ad helvede til	sitaks sant, ropult vilets, teel põrgusse
en skid	sittagi , kopika eestki, mitte essukski, vihkan, ei kõlba kuskile
fandeme	raisk, kurat, kuradi, igavene, põrgu päralt
for fanden	kurat, raisk, kurat võtaks, kurat võtku, mine perse, kuradi raisk
for helvede	põrgu pärast , pekki raisk, persse, kurat võtku
for satan	põrgu pärast, persse, põrgusse, kuradi pärast, persse kurat
forbandede	neetud
forpulede	<i>fucking</i>
<i>fucking</i>	<i>fuck</i>
gu' fanden	persse
hvad fanden	mis kuradi(t) , raisk , kurat, persse, mida kurat, kuradile, türa
hvor fanden	kus, raisk
hvordan fanden	kust kurat, raisk
ind i helvede	põrgus
kraftædeme	raisk, kurat, türa
lort	pask, pasajant
lorte/lortet	pasane, nõme
møg	pask, hullult, raisk
op i røven	kerigu kus kurat
pis	pask, ila, kribu
pisse	sitaks, lõpp, paska moodi
på røven	näpud täitsa põhjas
rende mig	perse kerida
sateme	kurat
sgu	kurat , raisk
<i>shit</i>	pask, <i>shit</i>
sikke	kuradi
skide (adjektiv)	kuradi , sitaks , räigelt, sitane, persse, õudselt
skide (verbum)	sittuma
skidt	sitt, saast

4.3. Statistikken over bandeord i originaltekst

I de følgende to afsnit præsenterer jeg statistikken over de mest brugte bandeord i både originaltekst og oversættelse. Efter min mening er det vært at kigge på og ret spændende fordi det viser de hyppigst brugte bandeord i en bog, som indeholder meget talesprog og ungdomssprog. Derfra kan man få en fornemmelse, hvilke bandeord forfatteren foretrækker og hvilke ord kunne have været de mest brugte hos ungdommen i tiden bogen udkom. Diagram 1 giver 8 af de hyppigst forekommende bandeord i originalen, hvoraf *sgu* holder førstepladsen. På anden plads er *fanden* med alle forskellige kombinationer med *hv*-ord, som i fx *hvad/ hvorfor/ hvem/ hvordan fanden*, samt i form af *fandeme* og det faste udtryk *for fanden*, som forekom i hele 33 gange.

På tredje plads er udtryk med ordstam *skid*, som forekommer i form af navneord, verbum, tillægsord, i hele 45 steder. Adjektivet *skide* bruges sammen med forskellige navneord og det kan henvise til steder – *skide landsby/ supermarked/ ørken*; eller ting – *skide TV/ underhylere/ solbriller*; personer – *skide fætter/ tatovør/ junkie*. *Skide* kan også forekomme sammen med andre tillægsord i forstærkende sammenhæng – *skidesjovt/ sur/ fedt/ flot*. Det bruges i faste udtryk – *skide på nogen; være på skideren; due til/ forstå/ have en skid; skide hul i*.

Pis, lort og *helvede* bruges næsten lige meget – *pis* og *lort* referer oftest til noget i overført mening eller bruges i form af billed eller tillægsord. Ordet *helvede* forekommer i fast udtryk *for helvede* i 14 steder, samt med forskellige præpositioner som *ad helvede til* eller *ind i helvede*. Til sidst kommer ordet *satan* i form af *satans, sateme* og fast udtryk *for satan*, samt *kraftædeme*, som i følge DDO staves *kraftedeme*.

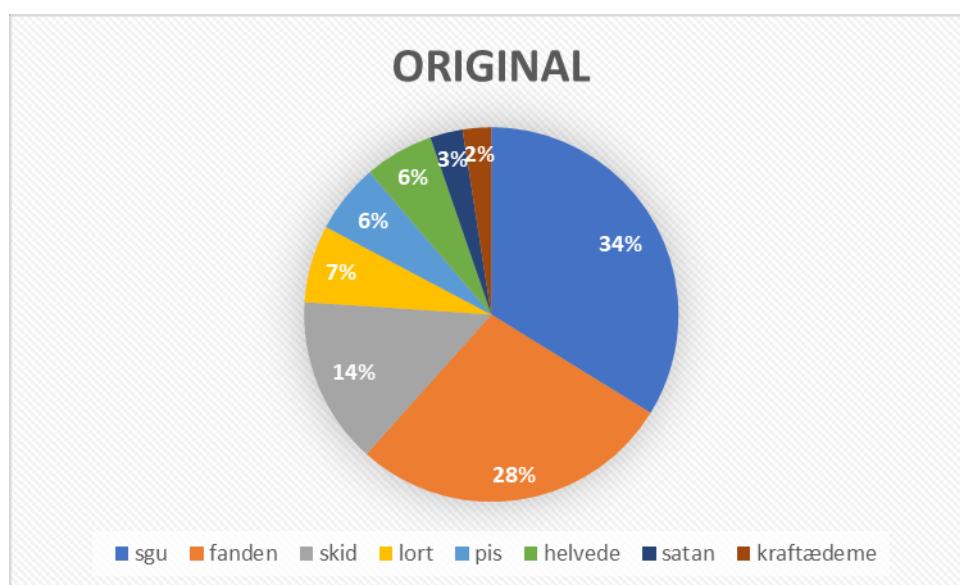

Diagram 1

4.4. Statistikken over bandeord i oversættelse

I statistikken over de estiske bandeord har jeg gået ud fra den samme opdeling som i den danske version, dvs. at jeg har taget med de hyppigst forekommende bandeord i teksten. Statistikken viser hvilke bandeord har oversætteren brugt mest og derfra kan man sammenligne hvilke temafelter forekom oftest i originalen og oversættelsen.

Den estiske oversættelse bruger mest ordet *kurat*, i alt 110 gange på 149 sider (1,35 st per side), som ifølge Ereht og Punttila er den mest populære bandeord i estisk. Ordet bruges som fyldord i midten af sætningen, samt som supplement for adjektiv og adverbium *kuradi* og i faste udtryk som *kurat võtaks/võtku*. EKSS definerer *kurat* som ”et af de almindeligste, udsprede og stærkeste bande- og svovleord (i almindeligt talesprog også svækket, næsten som fyldord)” (min oversættelse).

Ordet *raisk* forekommer i alt 40 gange, hvoraf i 5 steder henviser det til personer. Ereht og Punttila (2002: 18) forklarer, at *raisk* som betyder et dyrs kadaver, har udviklet sig til at blive et flittigt brugt bandeord, samt arbejdernes og bøndernes mest elskede fyldord og regnes som et af de specielle træk i estiske bandeord. Det kan være vanskeligt at dømme hvor det hentyder til personer, men det findes tilfælde, hvor ordet følger pronomenet eller er tydeligt rettet mod en person, man taler om, som i eksemplerne nedenunder:

37. „No aga, *kurat võtaks*,“ ütleb Asgeir Hosseinile, „ta hädaldab alati nagu *raisk põrgus*, kui ta verd jookseb. On sul veel?“ (s. 71)

”Jamen, for fanden,“ siger Asger til Hossein, „hun klager sig *sgu* altid som *ind i helvede*, når hun bløder. Har du noget mere?“ (s. 71)

38. „Siga,“ ütlen ma uuesti – tema *raisk* ärgu tulgu mind ähvardama. (s. 136)

”Svin,“ siger jeg igen – han skal *fandeme* ikke true mig. (s. 137)

39. „Mis neil *raiskadel* viga on?“ Asgeri küsimus laiale publikule. (s. 146)

”*Hvad fanden* er der i vejen med dem?“ spørger Asger ud i lokalet. (s. 147)

I eksemplerne kunne oversætteren have brugt andre alternativer, fx erstattet *fandeme/ hvad fanden*

med *kurat/ mis kurat*, for at beholde det religiøse temafelt, men jeg synes, at *raisk* passer også fint ind og bevarer sætningens oprindelige kraft.

Pask og *sitt* deler tredje plads i diagrammet, præcis som i originalen, og det er forståeligt, fordi de begge henviser til det fækale temafelt. Ordet *sitt* bruges også på forskellige måder, som forstærkende del i adjektiverne *sitaks lõbus /ohtlik/ ilus/ sant/ vihane/ lihtne*; *sittagi* i nægtende sætninger – *pole sittagi teinud (har ikke gjort en skid)*, *ei luba sittagi otsustada (kan ikke bestemme en skid)*, *pole sittagi väärt (give en skid for)*. Udeladt fra statistikken er udtryk som hentyder til mennesker – som i *sitane narkar* eller sammensætningen *sitavares (skiderik, bogstaveligt skidekrage)*.

Põrgu og *perse* forekommer næsten lige ofte, *põrgu* er oftest brugt i det faste udtryk *põrgu pärast/päralt*. *Perse* er oftest brugt i formen *persse* og udtrykkes for at udvise skuffelse fordi noget er gået ad helvede til eller i udtrykket *mine perse – go fuck yourself*.

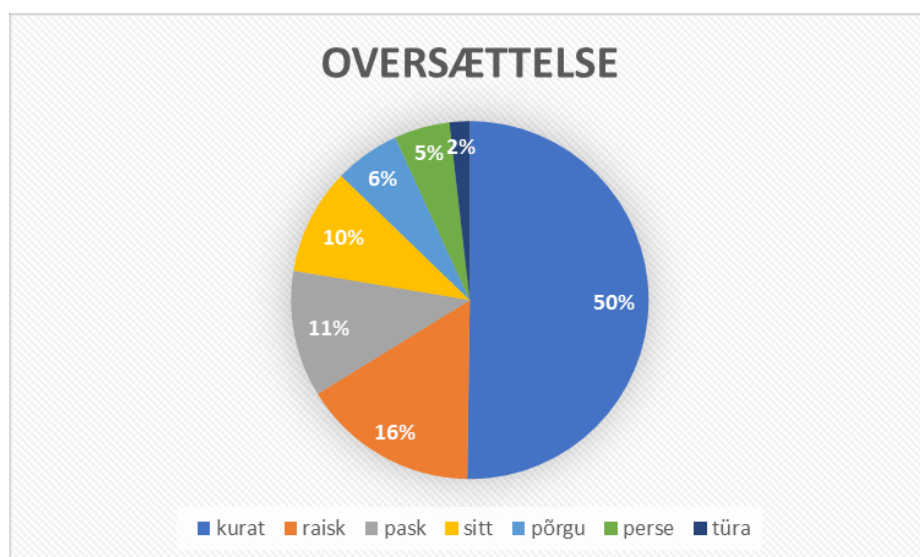

Diagram 2

Ved at kigge nærmere på temafelter, viser statistikken, at i den danske bog bruges mest det religiøse felt, med hele 75%, derefter følger de fækale bandeord med 22% og til sidst 3% af bandeord, som har med sygdomme at gøre. Den estiske oversættelse bruger 56% af bandeord fra det religiøse felt, 21% det fækale felt, 16% hører til det typiske estiske bandeord *raisk*, og som ikke har noget tilsvarende fra de danske bandeord. Til sidst, med 8%, kommer legemer *perse (røv)* og *türa (pik)*, som er helt udeladt fra den danske originalens statistik, fordi statistikken viser de hyppigst brugte bandeord, ellers forekom de også i den danske tekst. Sammenligning af statistikken viser at oftest har man brugt bandeord tilhørende til det religiøse og fækale felt, dermed har oversætteren beholdt den generelle retning, som findes i originalen.

5. KONKLUSION

Jeg blev inspireret af den finske sprogforsker Minna Hjort som havde undersøgt finske oversætteres holdning til oversættelse af bandeord og min egen erfaring med oversættelser til at ville undersøge nærmere hvorvidt bandeord forsvinder i oversættelsen eller om sætningerne bliver mildere i oversættelsen hvad angår brug af bandeord. For at gøre det, brugte jeg den første del af Jakob Ejersbos roman ”Nordkraft” og den estiske oversættelse af bogen for at have et sprogkorpus som jeg kunne analysere.

Mit formål var først at danne mig et overblik over de danske og estiske bandeord. Teoridelen giver et overblik over historien af bandeord, samt definerer bandeord som ord, som er knyttet til kulturens tabuområder og skal forstås i overført mening. Mange sprogforskere er enige om at tabuområder i den vestlige kultur er knyttet til det seksuelle, det fækale, det religiøse og det syge, desuden kan bandeord forekomme i form af eufemismer. De ”fule” ord opdeles til vulgarismer, skældsord og bandeord, som kan i sin tur opdeles til forbandelser, svovlinger og eder.

Oversættelse af bandeord er mest undersøgt i undertekster, fordi tab af bandeord virker større i dette område, troligvis mest fordi bandeord kan høres i talen. Oversættelse af bandeord i litterære tekster kommer an på oversætterens egen smag og kundskab af målteksten, samt ens „swearilect“ (Hjort 2017: 166), dvs. et snævre udvalg af foretrukne ord. Da en litterær oversættelse sker oftest i retning fra et senere lært sprog til modersmål, kan det give årsag til en forsigtig brug af de mere stødende ord og udtryk, fordi de virker kraftigere i ens modersmål. Samtidigt spiller kulturelle, religiøse og sproglige forskelle en rolle, fordi tabuområder kan variere og det som virker stødende i et sprog, behøver ikke at bære det samme kraft i et andet.

For analysen samlede jeg 280 eksempler fra den første del af ”Nordkraft”, som består af 150 sider. Bandeord findes i 297 steder og det må nævnes, at vulgære ord og skældsord er udelukket fra undersøgelsen. I eksemplerne, som består af hele sætninger eller dele af dem, havde bandeord forsvundet i 68 steder. Oftest gjaldt det for ordet *sgu*, som særligt yngre mennesker i Danmark ikke længere regner som et bandeord, men holdningen var anderledes i tiden bogen handler om, og forfatteren bruger ordet flittigt som et vanebandeord. Der var 59 steder, hvor oversættelsen havde mistet bandeord helt, samt 9 steder, hvor de dobbelte forbandelser havde forsvundet og dermed havde sætningens kraft svækket i oversættelsen. Dermed kan jeg konkludere, at oversættelsen havde mistet sin kraft i forhold til bandeord, men da min opgave baserer kun på en bog, kan jeg ikke bevise, om det er det store normativ. Jeg er enig med sprogforsker Minna Hjort, at emnet behøver dybere forskning og forhåbentlig kan min opgave bidrage til det. Som oversætter har undersøgelsen været

spændende for mig og jeg har lært, at det skulle være bedst at være tro mod originalen, men det kan findes begreber i målsproget, som kan bære den samme mening selv uden kraftudtryk. Det vigtigste er at tage hensyn til fornemmelsen som originalteksten bærer og videregive det med alle sproglige midler som man har i sin bagage som oversætter.

6. RESÜMEE

Tartu Ülikool

Maaailma keelte ja kultuuride kolledž

Skandinavistika osakond

Skandinaavia keeled ja kultuurid

Taani keel ja kirjandus

MIS, KURAT, VANDESÕNADEGA TOIMUB?

Uurimus vandesõnadest Jakob Ejersbo romaanis „Nordkraft“ ja selle eestikeelses tõlkes

Bakalaureusetöö

Autor: Minna Salmistu

Juhendaja: Krõõt Kaljusto-Munck

Tartu 2023

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks on uurida vandesõnade tõlkimist taani kirjaniku Jakob Ejersbo romaani „Nordkraft“ ja selle eestikeelse tõlke esimeses osas. Uurimustöö sai tõuke soome keeleteadlase Minna Hjorti artiklitest vandesõnade tõlkimise teemal ja püstitab küsimused, kas vandesõnad kaovad tõlkes ja kas seetõttu lausete tugevus nõrgeneb?

Töö aluseks valitud raamat kirjeldab ühiskonna äärealadel liikuvate noorte elu Århusis 1990ndatel. Teose esimene osa on jutustatud läbi kanepidiiler Asgeri tüdruksõbra Maria silmade, kes loo jooksul nende omavahelisest suhtest ja narkopesa pidamisest väsis. Tänu jutustuse olustikule ja tegelastele esineb originaaltekstis palju vandumist, 297 korda 150 leheküljel. Uurimuse läbi viimiseks koostasin taani keelse originaali ja eestikeelse tõlke põhjal korpuse, mille põhjal võrdlesin tekstis esinenud vandesõnu ja nende tõlkeid.

Töö teooriaosa kirjeldab taani ja eesti vandesõnade tabupiirkondi, millest suuremateks peetakse seksuaalseid, fekaalseid, religioosseid ja haigustega seotud tabusid ning „kolesõnade“ jagunemist vulgarismideks, sõimamiseks ja vandumiseks. Käesolev töö keskendub vandumisele ning välistab kogutud näidetes vulgarisimid ja isikute vastu suunatud solvangud. Lisaks käsitleb teooria võimalikke

probleeme, mis võivad vandesõnade tõlkimisel tekkida, pidades sellest oluliseimaks vandesõnade nõrgenemist tõlkes või lausa kadumist. Selle nähtuse põhjuseks võib olla tõlkija maitse või isiklik, vaid käputäiest sõnadest koosnev vandesõnade varamu ehk „swearilect“ (Hjort 2017: 166). Lisaks võivad isegi professionaalsed keelevaldajad takerduda tundes, et emakeeles kõlavad vandesõnad vängemalt kui hiljem omandatud keeles, mis omakorda tingib kirjanduslikus tõlkes nende ettevaatliku kasutamise.

Uurimuses kasutatud analüüsiks kogusin 280 näidet, mis koosnevad täislausetest või nende osadest ning leidsin, et vandesõnad kaovad tõlkes 68 kohas. Enamikel juhtudest oli vandesõna täielikult kadunud või asendatud tugevdava ja tihti ka kõnekeelse, ent mitte vanduva väljendiga, kuid leidsin ka 9 näidet, mille puhul oli tõlkes kaduma läinud lauses esinenud topelt vandumine. Leitu põhjal võin järeldada, et selle konkreetse teose tõlkes vandesõnad kaovad ja seetõttu nõrgeneb ka tõlgitud lausete mõju. Olen nõus Minna Hjortiga, et teema vajaks lähemat uurimist ning loodan, et minu töö panustab sellesse. Tõlkijana õppisin uurimustööst, et oluline on kanda edasi lähteteksti tunnet ja olla sellele truu, ent sihtkeeles võib leiduda väljendeid, mis kannavad edasi vandesõnade mõtet ka ilma otsese vandumiseta.

7. LITTERATUR

- 1) Babič, Saša; Voolaid, Piret 2019. *Sõimuväljendid: saatmine olematusse*. Mäetagused 74, s 191-208
- 2) Bjerke, Nanna Kalinka; Thorstensen, Lars 2019. *Den store bandebog*.
- 3) Chapman, Chen 2004. *On the Hong Kong Chinese Subtitling of English Swearwords*. Meta 49, s. 135-147
- 4) Den Store Danske – https://denstoredanske.lex.dk/Det_Gamle_Testamente (læst 10.04 2023)
- 5) Dewaele, Jean-Marc 2004. *The Emotional Force of Swearwords and Taboo Words in the Speech of Multilingual s*. Birkbeck. University of London.
- 6) Erelt, Mati; Punttila, Matti 2002. *Vandumisest eesti ja soome moodi*. Lähivertailuja 12, s. 11-21
- 7) Hjort, Minna 2017. *Affect, risk management and the translation of swearing*. RASK – International journal of language and communication 46, s. 159-180
- 8) Hjort, Minna 2014. *Perkele – A literary companion. A glimpse at the function and frequency of the Finnish swearword in translated and non-translated contemporary fiction*. Swearing in the Nordic countries: Copenhagen 6 december 2012 2, s. 125-149
- 9) Hjort, Minna 2009. *Swearwords in Subtitles-A Balancing Act*. inTRAlinea. Special Issue. The Translation of Dialects in Multimedia.
- 10) Jørgensen, Henrik 1978. *At bande eller ikke bande. Nogle problemer i en hverdagshandling*. Mål og Mæle 4, s. 24-31
- 11) Ljung, Magnus 2011. *Swearing, A cross-cultural linguistic study*. Palgrave-Macmillan.
- 12) Lund, Jørn 2014. *Dansk i skred. 52 sproglige opstrammere*. Gads Forlag
- 13) Mohr, Melissa 2013. *HOLY SHIT. A Brief History of Swearing*. Oxford University Press.
- 14) Niclasen Jensen, Johanne ; Rathje, Marianne 2022. *Generationernes holdninger til bandeord – 10 år senere*. Nyt fra sprognævnet.
- 15) Orav, Anna Teele 2023. *Ropprikkast eesti keelest. Tärnideta*. Eesti Ekspress 2 (1712). s. 28-30
- 16) Pujol, Didac 2006. *The Translation and Dubbing of 'Fuck' into Catalan: The case of From Dusk till Dawn*. The Journal of Specialised Translation.
- 17) Pym, Anthony 2015. *Translation as risk management*. Journal of Pragmatics 85. s. 67-80.
- 18) Rathje, Marianne 2011. *Fuck, fandme og for pokker. Danske bandeord i tre generationers talesprog*. Språk og stil 21.
- 19) Sørensen, Rasmus Bo 2011. *Sgu – ikke længere et bandeord*. Information. 2011.
- 20) <https://forfatterweb.dk/oversigt/zejersboja00>

Dansk	side	hvem?	Estisk	side
Samtidig har jeg det ad helvede til,...	12	Maria	Samal ajal on mul sitaks sant enesetunne,...	12
"Jeg har ikke gjort en skid,"	12	Maria	"Ma pole sittägi teinud,..."	12
...det ved jeg godt, men jeg har det ad helvede til.	14	Maria	Ma tean seda küll, aga mul on ropult vilets olla.	14
...at man kan ha det så skidt på en joint;...	14	Maria	..., et <i>joint</i> ' i peale võib nii sitt hakata;...	14
"Nu skal du sgu ikke stille så mange spørgsmål,"	17	Asger	"Kuule, sa ei peaks nii palju pärima,"	17
"Nej, hun fik sgu cd´erne med hjem."	18	Asger	"Ei, ta toimetas, kurat, CDd koju."	18
"... - det er jo for fanden derfor du har ringet efter mig."	18	Ulla	"Sellepärast sa, kurat, mind ju kutsusidki."	18
"Du behøver vel for fanden ikke at holde åbent,..."	18	Ulla	"Kas sa, kurat, pead oma äri lahti hoidma,..."	18
"Ja, men det er sgu hende..."	18	Ulla	"Jah, aga just Maria on selle eest hoolitsenud..."	18
"...jeg ikke gider spilde mere tid på den skide studentereksamen,	20	Maria	"..., et ma ei viitsi nende kuradi lõpueksamite peale rohkem aega raisata.	20
Det er sgu en skide fornærmelse.	21	Maria	See on, kurat, räigelt solvav.	21
"Det skal du sateme ikke bestemme din pseudo-holistiske ko,"	22	Maria	"Selle üle sa kurat küll ei otsusta, igavene pseudo-holistlik lehm selline,"	22
"Nej, det er sgu mere..."	23	Taber	"Ei, raisk, asi on rohkem..."	23
"...og alt muligt andet pis."	24	Taber	"...ja mis pasaks veel."	24
"Nej nej, for fanden."	24	Taber	"Ei, ei, raisk."	24
"Nej... nej, for fanden."	24	Taber	"Ei... ei, kurat võtaks."	24
"Det ved jeg sgu ikke."	24	Taber	"Kust kurat mina tean."	24
"Nej, for fanden - de løb efter ham."	25	Taber	"Ei, kurat võtku, nad panid talle järele."	25
"Du kan gøre lige, hvad fanden du vil."	27	postmand	"Te võite, kurat, teha mida ise tahate,"	27
Så kaster jeg skidt i postkassen.	27	Maria	Siis viskan selle saasta postkasti.	27
..., at det hele går ad helvede til.	27	Maria	..., mis osutub esimeseks sammuks teel põrgusse.	27
"Jamen, det er sgu da så meget andet..."	27	Frank	"Noh, aga on ju, kurat, nii palju muid asju..."	27
"Nej, jeg ved fandeme ikke..."	27	Asger	"Ei, ma ei tea, raisk, mis neil..."	27
"Nej, det er sgu mere..."	28	Asger	"Ei, asi on, kurat, rohkem..."	28
"...eller vil bytte med et eller andet brandvarmt lort."	28	Asger	"...või mingi pasajandi vastu vahetada."	28
Og det gør ham jo for helvede ikke klogere at være i selskab med	28	Maria	Ja see ei muuda teda ju, kurat, just eriti nutikamaks kaaslaseks.	28
"Du kunne sgu da også blive tatovør,"	28	Frank	"Või kuule, sa võiksid ju ka tätoveerijaks hakata,"	28
"Ja, for fanden,"	28	Asger	"Jaa, kurat võtaks,"	28
"Du sidder sgu altid dér og tegner,..."	28	Frank	"Sa istud seal ju kogu aeg ja joonistad..."	29
"...- de skal sgu nok synes det er o.k."	28	Frank	"...- nende meelest on see raisk kindlasti O.K."	29
"Ja, for fanden,"	29	Asger	"Jaa, kurat võtaks,"	29
"Du skal sgu ikke fortælle mig,..."	29	Maria	"Sina ära tule mulle üttelema, ..."	29
"Det er sgu da ikke nødvendigt..."	29	Maria	"Pole sul kurat vaja..."	30

; hold kæft, hvor den var tiltrængt.
Og jeg var jo helt på røven, ...
"For helvede, Taber - ét gram,"
"Der er sgu ikke andet i byen for tiden,"
"Lars har sgu noget bedre shit end det her,"
"Hvad fanden mener du med det?"
"De er sgu da til avl,"
"Jeg kan godt huske det, for fanden,"
"Hvor fanden er de henne?"
,"har du set mine skide solbriller?"
Asger er skide sur, da han kommer tilbage...
"Men to par solbriller, det er sgu DOBBELT-cool."
...- jeg æder sgu da heller ikke hans flødekarameller..
uha uha
Jeg nægter at spise det lort - det er forkert.
Men jeg vil fandeme heller ikke have hans sæd ind i mig.
...; det har vi sgu været længe.
Det er sgu da klart, når han aldrig har dem ude.
For fanden, hvor er det irriterende.
Han bliver sgu da aldrig nogen skide tatovør...
Hvad fanden er det for et land...
Man kan ikke få lov til selv bestemme en skid.
... hun bliver sgu ikke tilgivet sådan uden videre, men...
"ÅHR, FOR HELVEDE,"
"jeg kan sgu da ikke tatovere den,..."
...- det er sgu da ikke hans skyld...
... og et flæsketeg fra et skide supermarked...
Hvad fanden blander du dig for?
pis og papir
..., men åbn sgu da for helvede øjnene, kvinde...
...- det er pisse nemt.
Han er sgu så sur for tiden.
..., med en lille bøssejoint og syntes, at det var pisse spændende.
Hvad fanden, tænker jeg.

31	Maria	Mine pekki, kuidas ma seda olin vajanud!	31
31	Maria	Ja mul olid ju näpud täitsa põhjas...	31
34	Asger	"Põrgu pärast, Luuser - üks gramm,"	34
34	Asger	"Linnas ei liigu, kurat, viimasel ajal midagi muud,"	34
34	Steso	"Larsil on, kurat, paremat paska kui see siin,"	34
35	Asger	"Mida sa, raisk, sellega mõtled?"	35
35	Asger	"Need on, kurat, aretamiseks,"	35
36	Asger	"Kurat, küll mul see meelde jääb,"	36
36	Asger	"Kus nad on, raisk?"	36
36	Asger	,"oled sa näinud mu kuradi päikesepriile?"	36
36	Maria	Asger on tagasi tulles sitaks vihane...	36
36	Maria	"Aga kaks paari päikesepriile, see on TOPELT-cool."	36
36	Maria	...- mina ei õigi ju, kurat, tema vihmamantliga koorekaramelli.	37
37	Maria	oh issand	37
37	Maria	Ma keeldun seda paska söömast - see ei ole õige.	37
37	Maria	Aga ma ei taha, kurat, ka tema seemnerakke endale organismi.	37
37	Maria	..., seda oleme kurat kaua aega olnud.	37
38	Maria	Loomulikult, kui ta neid ju kunagi välja ei vii.	38
38	Maria	Kurat võtaks, nii vihale ajab.	39
38	Maria	Temast küll mingit kuradi tätoveerijat ei saa...	39
39	Maria	Mis kuradi riik see on...	39
39	Maria	Sul pole luba ise sittaagi otsustada.	39
39	Maria	...noh ma ei anna talle küll lihtsalt nii, ilma pikemata andeks, aga ...	39
39	Asger	<i>"GRRR, PEKKI RAISK,"</i>	39
39	Asger	"Maa ei saa kurat seda ju tätoveerida..."	39
40	Maria	...tema ei ole ometi süüdi...	40
40	Maria	... pealegi kubiseb mingi sitase kaubamaja seapraad bakteritest.	40
41	Maria	<i>Mis kuradi pärast pead sa oma nina sellesse toppima?</i>	41
42	Maria	paska ja pasunat	42
42	Maria	..., aga ava põrgu pärast ometi kord silmad, naine...	42
43	Maria	...- see on sitaks lihtne.	43
44	Maria	Ta, kurat, on viimasel ajal nii pahur.	43
45	Maria	... oma pedeliku <i>joint</i> ' iga ja mõtlesin, et kõik see on sitaks põnev.	44
45	Maria	Persse kah, mõtlen.	45

"Du ved sgu da godt, hvem han er,"	46	Asger	"Sa tead, kurat küll, kes ta on,"	46
"Hvad laver den lort her?"	46	Hossein	"Mis seal see pask teeb?"	46
"Hvad for en... lort?"	46	Asger	"Mis... pask?"	46
"Den lorte palæstinens-hovedtøj?"	46	Hossein	"See pasane palestiinlane peakate,"	46
Det er sgu egentlig også lidt kikset.	46	Maria	Tegelikult on see tõesti veits napakas.	46
"Den er ikke min skide broderfolk."	46	Hossein	"Nemad, raisk, ei ole vennasrahvas."	46
"De arabere skal forholde sig til den skide ørken,..."	47	Hossein	"Need araablane hoidku ennast sitas kõrbes..."	47
Jeg er sgu ikke bange for hans øjne.	47	Maria	Mina küll tema silmi ei karda.	47
..., men jeg vil sgu gerne bringe ham lidt du af fatning.	48	Maria	..., aga ma tahan, kurat, tema enesevalitsust veidi kõigutada.	48
"Skide være med høflig,"	49	Hossein	"Persse see viisakas,"	49
Hvad fanden er hendes skide problem?	49	Maria	Mis kuradi probleem nüüd temal on?	49
"Hvad fanden bilder du dig ind din lille lort?"	53	Maria	"Mida sa, kurat, endale lubad, sa väike sitavares?"	53
...- jeg gider ikke høre mere pis.	54	Maria	..., ma ei viitsi rohkem ila kuulata.	54
..., så alt i alt er det jo ikke nogen skide guldgrube.	55	Maria	..., nii et lõppude lõpuks pole see ju mingi kuradi kullakaevandus.	55
"Skide fedt,"	57	Maria	"Sitaks lahe,"	57
Sikke noget lort.	57	Maria	Kuradi pask.	57
"For helvede, hvorfor sender de sådan noget lort?"	57	Asger	"Persse, miks nad sellist paska näitavad?"	57
"Ja, det er kraftædeme så sygt,"	58	Niels	"See on nii haige, raisk."	58
<i>"Du er kraftædeme så sygt!"</i>	58	Maria	<i>"Sa oled nii haige, raisk!"</i>	58
Og det er sgu sandt.	58	Maria	Ja see on kurat tõsi.	58
De kan sgu da være ligeglade.	59	Maria	Mis see nende asi on.	59
.. Stor fan af alt det hippie-pis.	59	Maria	...sellise hipi-kribu eriline fänn.	59
<i>Nå ja, hvad fanden - så tilgiv hende sgu da.</i>	62	Maria	<i>Ah, kuradile, anna talle siis andeks.</i>	62
... altså, for fanden, hvis han har...	63	Maria	Noh, kurat võtaks, kui ta selle...	63
..., men der er pisse mørkt udenfor.	63	Maria	..., aga väljas on sitaks pime.	63
"Far, for fanden - hvad er natgolf for noget?"	63	Maria	"Isa, kurat võtaks, mis see öögolf on?"	64
<i>FOR FANDEN</i> , hvor det føles godt.	65	Maria	MINE PERSE, kui hea tunne see on.	65
"Hvor fanden har du været henne?"	65	Asger	"Kus sa, raisk, oled olnud?"	65
"Du kan sgu da ikke bare forsvinde..."	65	Asger	"Sa ei saa, kurat, lihtsalt niisama..."	65
"Det ved jeg sgu ikke,"	65	Asger	"Kust, kurat, mina seda tean,"	66
Hvad er det her for noget pis?	66	Maria	Mis kuradi joig see on?	66
... han har sgu ikke engang slået knude på det.	66	Maria	Ta ei ole, kurat, sellele isegi sõlme peale keeranud.	66
"Jamen, for helvede, kan du ikke bare..."	67	Asger	"No põrgu pärast, kas sa ei võiks lihtsalt..."	67
Gu ´ fanden kan jeg da...	67	Maria	Persse ma tal vaatan...	67

...jeg gider sgu da ikke sådan noget splatterlort.	67	Maria	...ma ei viitsi kurat küll sellist nilbet paska vahtida.	67
.., som Hossein ikke tror en skid på.	68	Maria	..., kellesse Hosein ei usu kopika eestki.	68
Jeg smiler til ham - han er fandeme så sød.	68	Maria	Ma naeratan talle, ta on kuradi armas.	68
"Den Allah? Ikke en skid."	70	Hossein	"Allah? Mitte essukski."	70
"Hvad fanden laver I?"	71	Asger	"Mis te teete, raisk?"	71
"Jamen, for fanden,"	71	Asger	"No aga, kurat võtaks,"	71
, "hun klager sig sgu altid som ind i helvede, når hun bløder."	71	Asger	,"ta hädaldab alati nagu raisk põrgus, kui ta verd jookseb."	71
, men hvis det er Asger, så skal der sgu betales.	71	Maria	, aga kui tegu on Asgeriga, siis peab loomulikult maksma.	71
"Nej nej, for fanden."	71	Asger	"Ei, ei, kurat võtaks."	71
"Jamen, for fanden, Hossein."	71	Asger	"No, kurat võtaks, Hossein."	71
"Åhr, jeg faldt sgu i søvn op ad en brændeovn."	72	Steso	"Aah, ma jäin, kurat, ahju vastu magama."	72
"Du er sgu så utjekket,"	72	Asger	"Sa oled kurat ikka nii nüri,"	72
..., men det skider jeg på.	72	Maria	..., aga mind see ei kõiguta.	72
"Fy for satan, Steso,"	72	Asger	"Õäk, põrgu pärast, Steso,"	73
"Det er sgu da ulækkert, Steso,"	73	Asger	"Kuradi nilbe, Steso,"	73
Ja, der er sgu nok ikke nogen kvinder der vil...	73	Maria	Jaa, ei leidu vist küll ühtki naist...	73
"Burroughs har sgu da gennemskuet hele..."	75	Asger	"Burroughs on kurat kogu arenenud..."	75
"Ja, for fanden."	75	Asger	"Jaa, kurat võtaks."	75
"Jeg tror sgu ikke samfundet er bange..."	75	Steso	"Mina küll ei usu, et ühiskond..."	75
"Jamen, for satan da, Maria,"	75	Steso	"No, põrgu pärast, Maria,"	75
"Jeg skal sgu da være her om 20-30-40 år..."	75	Steso	"Küll ma kurat 20-30-40 aasta pärast kohal olen..."	75
Men de skal fandeme ikke komme anstigende...	76	Maria	Aga ärgu nad kurat ilmugu kohale...	76
... Folkeskolelærere står sgu ikke på toppen af min kranssekage...	78	Maria	...põhikooliõpetajad ei kuulu küll mu lemmikinimeste hulka...	78
Nå, men Jones kørte galt i sin skide Bob Marley-bil...	78	Maria	Noh, aga Jones sõitis oma kuradi Bob Marley-autoga kägarasse.	78
"For satan,"	79	Asger	"Persse,"	79
<i>"JAJA, FOR HELVEDE,"</i>	80	Maria	<i>"JAA, JAA, PÕRGU PÄRAST!"</i>	80
Han ved, at jeg ikke giver en skid for folk...	80	Maria	Asger teab, et ma vihkan inimesi...	81
"Det er Franks, for fanden,"	80	Asger	"See on Franki oma, raisk,"	81
Jeg vil sgu ikke hænges op på sådan noget lort.	81	Maria	Mina küll ei kavatse sellist paska omale kaela saada.	81
"For fanden, Martinsen..."	81	Asger	"Kuradi võtku, Martinsen..."	81
"Jeg er sgu da holdt op med at pushe."	81	Asger	"Mina olen, kurat, müümise maha jätnud."	82
"Jeg pusher sgu ikke længere, mand."	82	Asger	"Ma ei müü enam narkotsi, mees..."	82
Hold kæft, hvor er han pinlig.	82	Maria	Mine pekki, kui piinlik ta on.	82
"...det er sgu en godt klistret kvalitet."	82	polis	"...see on, kurat, hea kvaliteediga, kleepuv."	82

"Åhr, for helvede,"	82	Asger	"Aah, põrgu pärast,"	82
Jeg håber sgu ikke de har tænkt sig...	82	Maria	Ma loodan, kurat, et nad ei kavatse...	82
Jeg troede sgu ikke, at han var så stor en nar.	83	Maria	Ma tõesti ei arvanud, et Asger nii suur narr võiks olla.	83
Men man er fandeme også et fjols...	83	Maria	Aga see peab ikka üks igavene tõbras olema...	83
Asger vrænger: "Ja, jeg erkender det lort."	84	Asger	Asger ütleb virinal: "Jaa, ma tunnistan seda paska."	84
"For fanden, hvor skal jeg pisse," siger han...	84	Asger	"Raisk, kus mul on kusehäda," ütleb ta...	84
<i>For fanden ... pulveret!</i>	84	Maria	<i>Kuradi raisk. .. pulber!</i>	84
"Nej, det gør du fandeme ikke," siger han...	85	Asger	"Ei, seda sa raisk küll ei tee," ütleb ta...	85
"Jeg vil fandeme ikke bo sammen med nogen der tager stoffer,"	85	Maria	"Ma ei taha, raisk, elada koos inimesega, kes narkotsi võtab,"	85
"Det er Franks, for fanden - det har jeg jo sagt."	85	Asger	"See on Franki oma, kurat võtku - ma juba ütlesin."	85
..., det giver jeg ikke en skid for.	85	Maria	..., see pole minu jaoks sittagi väärt.	85
"Lort lort lort lort," siger han ud i luften.	85	Asger	"Pask, pask, pask, pask,"	85
..., hvor meget han kan rende mig.	85	Maria	..., kuidas ta võib perse kerida.	85
Og nu er Asger pisse paranoid...	86	Maria	Ja nüüd on Asger lõpp paranoiline...	86
..., vil med garanti få et kæmpe møgfald.	86	Maria	..., saavad kindla peale tohutu pasavalingu kaela.	86
..., men der er sgu noget rigtigt i det.	86	Maria	..., aga selles on ju terake tõtt.	86
... på den anden side er det sgu også så paranoidt.	86	Maria	... teisest küljest on see, kurat, nii paranoiline.	86
..., og så er der sgu ikke meget pointe i at være sammen..	86	Maria	... ja sel juhul pole ju ka, kurat, mingit mõtet diileriga koos elada.	86
For fanden, hvor er jeg træt af ham.	87	Maria	Kurat võtaks, kui tüdinud ma tast olen.	87
...sad og fyrede alt muligt pis af om mit hår..	87	Maria	...istus ja igasugu ila mu juuste kohta välja ladus..	88
... for Asger han siger sgu aldrig noget pænt til mig.	88	Maria	..., sest Asger, see ei ütlemulle küll kunagi midagi ilusat.	88
Og det var skide sjovt...	88	Maria	Ja see oli sitaks lõbus...	88
..., men det er sgu da alligevel fedt når han siger det.	89	Maria	.., aga mul oli ikkagi nagu vinge tunne, et ta nii ütles.	89
<i>"ÅH JA, MARIA. FOR FANDEN, HVOR DU KNEPPEDE MIG GODT."</i>	89	Svend	<i>"OH JAA, MARIA. RAISK, KUI HÄSTI SA MIND KEPPISID."</i>	89
han er så fuld af lort.	89	Maria	Ta on nii paska täis.	89
..., var jeg pissenervøs for, om han kunne...	89	Maria	..., olin lõpp närvis, kas ta mitte..	89
Hvorfor fanden skulle jeg også det?	90	Maria	Miks kuradi pärast peaksin ma seda üldse varjama?	90
Det virker sgu så udsigtsløst.	95	Maria	See tundub, kurat, ilma igasuguse väljavaateta.	95
"Du har selv lige sagt, at han ikke dur til en skid."	96	Ulla	"Ise just ütlesid, et Asger ei kõlba kuskile."	97
Alt det frivillighedspis gør sgu 1000Fryd til lidt af et lortested.	98	Maria	vabatahtlikkuse möga muudab 1000Ekstaasi nats nõmedaks kohaks.	98
"Kan I ikke for fanden dyrke jeres lesbiske perversioner..."	99	Leif	"Kas te ei või, raisk, oma lesbilisi perverssusi..."	99
"De trænger kraftædeme til at få noget pik."	99	ukendt	"Neil on, raisk, hädasti munni vaja."	99
<i>"Shit, mand."</i>	102	Adrian	<i>"Shit, man."</i>	103
"...jeg lod ham sgu låne sofaen."	103	Adrian	"... nii et ma lubasin tal, kurat, sohval välja puhata."	103

"Og Svend måtte jo kraftædeme stå inde i forretningen..."	103	Adrian	"Ja Svend pidi ju, kurat, politseiga ähvardama..."	103
"Nej, det var sgu ikke,"	104	Adrian	"Ei olnud, kurat, ikka küll,"	105
"Jamen, du kunne sgu da ikke vide..."	104	Adrian	"No kust, kurat, sina võisid teada..."	105
"Steso er sgu en hurtig lille lort..."	105	Lars	"Steso on kurat väike kiire pasakott..."	105
"Jeg ved sgu ikke,"	105	Adrian	"Ma ei tea,"	105
"... og ved, at han er fuld af lort."	105	Adrian	"... ja teavad, et ta ajab paska."	105
<i>Nej, to pushere må sgu være nok.</i>	105	Maria	<i>Ei, kahest diilerist, kurat, aitab.</i>	105
"For satan,"	107	Asger	"Pörgusse,"	107
"Kold. Hvad fanden ved jeg,"	107	Asger	"Ära vajunud. Kust, raisk, mina seda tean,"	107
...han ved jeg ikke giver en skid for folk...	108	Maria	...ta teab, et ma vihkan inimesi...	108
...mundlortet vælter ud.	108	Maria	..suust voolab lausa paska välja.	108
Usundt og pissefarligt, tror jeg.	108	Maria	Ebatervislik ja sitaks ohtlik, arvan ma.	108
"Hvad fanden sker der med Taber?"	108	Frank	"Mis kuradit selle Luuseriga toimub?"	108
<i>"SLUK DET SKIDE TV NU,"</i>	108	Maria	<i>"PANE KOHE SEE KURADI TELEKAS KINNI,"</i>	108
Han har ingen skide underhylere på,..	108	Maria	Tal ei ole kurat üldse aluspükse jalas...	109
"Fy for satan," mumler jeg.	108	Maria	"Öäk, kuradi pärast," pomisen ma.	109
<i>"Så bliver jeg sgu da våd, for helvede,"</i>	109	Asger	<i>"Nii saan ma ju, kurat, märjaks, põrgu pärast,"</i>	109
<i>"JEG BLIVER VÅD, FOR FANDEN,"</i>	109	Asger	<i>"MA SAAN MÄRJAKS, RAISK,"</i>	109
"For helvede,"	110	Asger	"Persse,"	110
De sidder sgu og spiller videre.	110	Maria	Nad istuvad ja mängivad edasi.	110
"Du skal kraftædeme..."	111	Asger	"Sina, türa, ära tule..."	111
..., at der ikke er en skid i vejen med min skide nakke.	112	Maria	..., et mu kuradi kuklal ei ole sittagi viga.	112
Hvem fanden er "vi" og hvem tvinger?	112	Maria	Kes kurat see "meie" on ja kes käsib?"	112
Daghøjskole - fandeme nej.	112	Maria	Rahvakooli - unustagu ära.	112
"Du bliver sgu nødt til at gøre det, Maria,"	112	Asger	"Sul ei jää kurat muud üle, Maria."	112
Op i røven.	112	Maria	Kerigu kus kurat.	112
for helvede ikke kommet for at tale om hans skide overskæg.	115	Maria	Ma ei ole ju siia tema kuradi vuntsidest rääkima tulnud.	115
...; altså, det går sgu ikke så fedt.	118	Maria	Noh, seal ei lähe kurat eriti toredasti.	117
Han tager pis.	119	Maria	Ta ajab villast.	119
Altså... hvad fanden skal jeg lave?	120	Maria	Noh,... mis ma, kurat, oma eluga peale hakkan?	120
..., mens den forbandede sitren...	121	Maria	... ja samal ajal muutub see neetud värin...	121
"Jamen, Asger han er sgu så paranoid."	122	Maria	"Ah, Asger on tead nii paranoiline."	122
"Skide være med hans skide fætter."	123	Asger	"Persse tema kuradi onupoeg."	123
"Nej nej, for fanden."	123	Maria	"Ei, ei, kurat võtaks."	123

..., men hvad fanden...	124	Maria	..., aga kuradile sellega...	123
... Hvor meget de tager pis på mig.	130	Maria	... kui palju nad mind lollitavad.	129
"...Hvad fanden er meningen?"	130	Hossein	"..Mis mõttega, raisk?"	130
..., jeg kan jo ikke forstå en skid af, hvad de siger.	131	Maria	..., ma ei saa ju sittägi aru, mis nad räägivad.	131
...så skide fedt sammen ..., så jeg risikerer sgu,...	134	Maria	..., pikka aega see kooselu just eriti roosiline olnud, nii et ma riskin, kurat	133
Altså, jeg sover fandeme ikke...	134	Maria	Noh, mina ei kavatse kurat...	133
"Det er sgu begyndt at sne udenfor,"	134	Asger	"Väljas on kurat hakanud lund sadama,"	133
"de spiser sgu da tatoveringen."	134	Asger	"nad söövad kurat tattoo ära."	133
"Ja, for fanden.... Det bliver skide flot,"	134	Asger	"Jaa, raisk.... See tuleb sitaks ilus."	134
;men jeg ved fandeme ikke hvad det er,...	134	Maria	, aga ma ei tea, raisk, mis ma nende meelest...	134
... der er møgkoldt på grund af snevejret.	134	Maria	..., lumeilma tõttu on toas hullult külm.	134
Fy for satan.	134	Maria	Öäk, põrgu pärast.	134
... Asger er sgu da gået helt amok.	134	Maria	... Asger on kurat päris ära pööranud.	134
Fordi jeg ikke har noget fucking liv, der er mit eget.	135	Maria	Sest mul endal ei ole fuck mingit elu.	135
- pisse stenet -	135	Maria	- paska moodi uimas -	135
Skide hul i Asger og alt det snot?	135	Maria	Sittuma Asgeri ja kogu selle ila peale?	135
"HVAD FANDEN LAVER DEN MØGHUND?"	136	Asger	"MIS TÜRA SEE KOERARAISK TEEB?"	135
"Hvorfor fanden kan du ikke bruge nogen af dine egne?"	137	Maria	"Miks sa kurat enda omasid ei või kasutada?"	136
"Så gå sgu da for helvede ned og køb nogen,"	137	Maria	"Persse. Mine siis ja osta omale uued,"	136
"... han skal fandeme ikke true mig.	137	Maria	"... tema raisk ärgu tulgu mind ähvardama.	136
"det er sgu ikke mig, der er svinet hér."	137	Asger	"mitte mina ei ole siin siga."	136
Jeg ved ikke, hvad fanden fjolset snakker om.	137	Maria	Ma ei saa aru, mida see jobu nüüd sonib.	137
Det plejer sgu ikke at komme hår...	138	Maria	Sealihapraele ei kasva ju tavaliselt karvu...	137
"Den er sgu godt nok begynt at lugte lidt ulækkert,"	138	Asger	"See on kurat tõesti hakanud nats nilbelt lõhnama,"	138
"HOLD OP MED DET DER, FOR FANDEN,"	138	Asger	"JÄTA JÄRGI, KURADI RAISK,"	138
"Asger, hvad fanden har du gang i?"	139	Leif	"Asger, mis türa sa teed?"	139
... inden da skal jeg kraftædeme nok en måde at skade ham...	139	Maria	... enne pean ma, raisk, mingi viisi leidma...	139
"Det har han sgu da forklaret Asger,"	139	Ulla	"Seda on ta ju Asgerile seletanud,"	139
"..., men det kan sgu da godt være,"	140	Ulla	"..., aga võib ju olla küll,"	139
en skide landsby	140	Maria	mingi kuradi küla	139
"..., jeg kan skidegodt lide dig..."	140	Maria	"... sa meeldid mulle õudselt..."	139
... så er jeg virkelig på skideren.	140	Maria	... ja siis olen tõesti omadega kõrvuni pasas.	140
Hvordan fanden kan hun vide det?	140	Maria	Kust kurat tema seda võib teada?	140
..., og jeg er sgu ligeglad...	140	Maria	... Ja mind see ka ei koti...	140

Resultatet er sgu egentlig blevet o.k. Flot	141	Maria	Tulemus on tegelikult üsna O.K.	140
..., og det er sgu for åndssvagt,...	141	Maria	..., ja natuke nõme oleks lasta neil...	141
Hvad fanden er der med dem?	141	Maria	Mis neil, kurat, viga on?	141
"den er jo for fanden ikke giftig."	142	Asger	"see ei ole ju mürgine."	141
"Ja, jeg ved sgu snart ikke," siger jeg.	142	Maria	"Tjaa, mina ei tea," ütlen ma.	141
Det skider jeg egentlig på,...	142	Maria	Tegelikult sülitän ma selle peale...	141
... Og er i det hele taget pisse irriterende.	142	Maria	... Ja käib üldse sitaks närvidele.	141
Det er en skide svinehud, han har tatoveret.	142	Maria	See on, kurat, seanahk, mida ta on tätoveerinud.	141
"Nå, det må du sgu undskylde,"	144	Asger	"Aah, kurat võtku, anna andeks,"	143
"Jesus, Maria," mumler Hossein...	144	Hossein	"Jeesus, Maria," pomiseb Hossein	143
"For fanden, Hossein - ... Jeg er sgu ked af det med svinet."	144	Asger	"Kurat võtku, Hossein - ...Mul on kurat kahju selle sea-asja pärast."	143
"Jeg er sgu da heller ikke noget svin, for fanden."	145	Taber	"Ma ei ole, kurat, ju mingi siga, raisk."	144
"Hvad fanden er der i vejen med dem?"	147	Asger	"Mis neil raiskadel viga on?"	146
<i>"Fy for satan,"</i>	147	Asger	<i>"Persse, kurat,"</i>	146
"Forpulede junkiehunde,"	147	Asger	<i>"Fucking narkarkoerad,"</i>	146
Det er sgu da klart,...	147	Maria	Selge see,...	146
"Hvad fanden snakker du om?"	148	Asger	"Millest sa, raisk, räägid?"	146
Slap sgu da af.	149	Maria	Rahune kurat ometi maha.	148
"det er sgu nogle ting jeg skal aflevere."	152	Asger	"ma pean need asjad ju tagasi andma."	151
Det er bare så skide typisk Asger.	152	Maria	Nii tüüpiline Asger	151
<i>"HVAD FANDEN DU LAVER?"</i>	154	Hossein	<i>"MIS SINA TEED, RAISK?"</i>	152
<i>"Hvad fanden er det du laver?"</i>	156	Maria	<i>"Mida kuradit sa oma arust teed?"</i>	155
<i>"Jeg vil sgu da ikke have sådan nogle skide junkiehunde,"</i>	156	Asger	<i>"Mina ei taha raisk endale selliseid sitaseid narkarkoeri,"</i>	155
"Der sad sgu hagl i huden..."	156	Asger	"Seal selle mehe näos oli haavleid, kurat,"	155
"Hvordan fanden gjorde du det?"	156	Asger	"Raisk, kuidas sa seda tegid?"	155
"Hvad fanden er det for et våben, mand?"	157	Asger	"Mis relvaraisk see on, mees?"	155
"Lad mig se den skide gøb."	157	Asger	"Las ma vaatan seda tukki."	155
"Hvad fanden mener du med det?"	157	Asger	"Mis sa raisk sellega mõtled?"	156
"Hvad fanden snakker du om, mand?"	157	Asger	"Mis türa sa ajad, mees?"	156
"Jeg er kraftædeme ikke nogen skide junkie."	157	Asger	"Mina ei ole raisk mingi sitane narkar."	156
"Hvad fanden laver du?"	157	Asger	"Mis türa sa teed?"	156
", du får sgu ikke flere ture..."	157	Asger	", sina raisk, küll enam..."	156
"Hossein ikke har brug for din lortejob."	157	Hossein	"Hosseinile pole vaja sinu pasatöö."	156
Fandeme nej.	159	Maria	Põrgu päralt - ei!	157

"De begynder sgu da ikke..."	159	Asger	"Nad ei hakka, kurat..."	157
"Jeg har lånt det, for helvede."	159	Asger	"Ma laenasin selle, kurat võtku."	158
"Hvad fanden kan der ske mand?"	159	Asger	"Mis kurat ikka juhtuda võib, mees?"	158
"Altså, jeg bliver sgu da..."	159	Asger	"Noh, ma pean selle ju..."	158
...; ellers har jeg jo ikke en skid.	160	Maria	...; muidu ei ole mul ju sittagi.	159
Fuck det.	160	Maria	<i>Fuck</i> sellega.	159
Men hvad fanden skal jeg foretage mig...	161	Maria	Aga mida kuradit ma...	159
...blive til en lortet situation...	161	Maria	...see muutuks kibekähku pasaks kätte...	159

Lõputöö autori kinnitus

Mina, Minna Salmistu, kinnitan, et olen bakalaureusetöö kirjutanud iseseisvalt. Kõikidele kasutatud materjalidele, teiste autorite väidetele ja arvamustele on nõuetekohaselt viidatud.

Minna Salmistu

04.06.2023

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Minna Salmistu,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose: HVAD FANDEN SKER DER MED BANDEORD? En undersøgelse af bandeord i Jakob Ejersbos roman ”Nordkraft” og dens oversættelse,

mille juhendaja on Krõõt Kaljusto-Munck,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Minna Salmistu

04.06.2023